

BEHOEFT DE HUIDIGE REGELING VAN DE VERBEURDVERKLARING EN VAN DE VER- NIETIGING HERZIENING, EN ZO JA, NAAR WELKE BEGINSELEN?

Praeadvies van
Mr. W. P. BAKHOVEN.

Wie zich wil verdiepen in de vraag, of de huidige regeling van de verbeurdverklaring en van de vernietiging herziening behoeft, zal de verhandeling, welke de Leidse Hoogleraar Blok juist dertig jaar geleden publiceerde in het Rechtsgeleerd Magazijn van 1918 bladzijde 349, niet ongemerkt voorbij kunnen gaan. De tijd waarin deze verhandeling werd geschreven doet enigszins denken aan deze tijd. Een wereldoorlog had een ontwrichting op economisch gebied veroorzaakt, welke een ordening van overheidswege op velerlei gebied noodzakelijk maakte, en allerlei strafbepalingen waren nodig om aan die ordeningsregelen kracht bij te zetten. Wanneer men deze verhandeling leest, dan is het of ze in deze tijd geschreven is en veel van wat daarin wordt betoogd is nog onveranderd van kracht.

Toch meen ik, dat de grondgedachte van deze verhandeling niet onaanvechtbaar is en in ieder geval niet van een zekere eenzijdigheid is vrij te pleiten.

De grondvraag, welke men sindsdien in vele handboeken van het Strafrecht terugvindt, is deze: Is de verbeurdverklaring terecht onder de straffen opgenomen en hoort zij thuis in het Wetboek van Strafrecht, of is zij veeleer een politiemaatregel, die moet worden ondergebracht in het Wetboek van Strafvordering en meer in het bijzonder in artikel 354 van dat Wetboek.

Wanneer wij vragen of de verbeurdverklaring een straf is, dan belanden wij al dadelijk bij het principiële punt van doel en strekking van de Strafwet. Beoogt deze vergelding dan wel beveiliging van de maatschappij? Door hen, die

op het vergeldingsstandpunt staan, zal deze vraag wellicht anders moeten worden beantwoord dan door hen, die alleen op het standpunt van de beveiliging staan.

Wel zal men voor beide theorieën moeten vasthouden aan het persoonlijke karakter van de straf. Voorts wil ik aannemen, dat bij beide theorieën de straf een leed is, hetwelk hetzij tot vergelding, hetzij ter beveiliging van de maatschappij, aan den schuldige moet worden toegebracht. (Zie Pompe blz. 9).

Het Strafrecht wil de dader van het strafbare feit treffen en wanneer de Rechter een maatregel neemt, waardoor deze dader niet meer getroffen wordt, dan heeft hij deze dader geen straf meer opgelegd. Dit geldt zowel voor de eigenlijke straffen als voor de zg. beveiligingsmaatregelen als de ter beschikking stelling van de Regering. Iets anders is natuurlijk, dat een straf, welke aan de dader wordt opgelegd, ook vaak anderen een leed kan berokkenen. Dit zal zelfs in de meeste gevallen zo zijn. Zo treffen zowel gevangenisstraf als geldboete ook de gezinsleden van de dader. Maar hierdoor gaat het karakter van de straf toch niet verloren. Het is immers niet de *bedoeling* hen te straffen; de straf treft hen secundair (van Heynsbergen T.v.S. XX blz. 8).

Speciaal ten aanzien van de verbeurdverklaring van voorwerpen, welke niet aan de schuldige toebehoren, is de vraag opgeworpen of deze eigenlijk wel een straf genoemd kan worden. Deze vraag wordt in de literatuur vrij algemeen ontkennend beantwoord, wat niet wegneemt, dat vooral in latere jaren de wetgever deze verbeurdverklaring vrij algemeen als bijkomende straf heeft ingevoerd. Veelal wordt deze verbeurdverklaring een politiematregel genoemd (Blok blz. 354, van Asch van Wijck N.J.B. 1937 blz. 633) soms ook een amphibie, deels straf deels politiematregel. (Hendrichs in W 12893 alsmede een in het arrest van de H.R. 24 November 1921 N.J. 1922 blz. 117 besproken Gerechtshofarrest).

Waar ligt echter de grens tussen een straf en een ongetwijfeld evenzeer in het Wetboek van Strafrecht thuisbehorende beveiligingsmaatregel enerzijds en een politie-maatregel anderzijds?

Blok trekt op blz. 350 de grens aldus, dat de straf *beoogt* leed toe te brengen en dat de politiematregel beoogt de

bescherming van de maatschappij langs andere weg dan bij wijze van straf. Een beveiligingsmaatregel zou in dit systeem een politimaatregel zijn. Toch zal niemand op deze grond de ter beschikking stelling van de Regering uit het W.v.S. willen verwijderen en naar het Wetboek van Strafvordering willen overbrengen. Natuurlijk heeft een straf ook een preventieve werking en kan een politimaatregel ook leed toebrengen. Juist is het derhalve om het onderscheid te zoeken in wat de wetgever *beoogd* heeft met de verbeurdverklaring. Toch zou ik een beveiligingsmaatregel als de terbeschikkingstelling geen politimaatregel willen noemen.

Het onderscheid tussen de straffen en de veiligheidsmaatregelen van het Wetboek van Strafrecht enerzijds en de politimaatregelen anderzijds zou ik hierin willen zoeken, dat de straffen en beveiligingsmaatregelen worden opgelegd in verband met een gepleegd strafbaar feit en beogen de persoon te treffen, die dit feit heeft gepleegd, terwijl de politimaatregelen geen verband houden met een reeds gepleegd strafbaar feit en niet gericht zijn tegen de persoon, die een strafbaar feit heeft gepleegd. Naar mijn mening kan dan ook alleen het bevel tot vernietiging of onbruikbaarmaking van art. 354 van het Wetboek van Strafvordering een politimaatregel genoemd worden, doch alleen voorzover dit bevel betrekking heeft op werktuigen of andere voorwerpen, vervaardigd of geschikt gemaakt of gediend hebbende tot het plegen van een strafbaar feit, dat niet is het strafbare feit, waarvoor de schuldige is veroordeeld.

Het bezwaar tegen verbeurdverklaring van voorwerpen, welke niet aan de schuldige toebehoren, zou dan hierin liggen, dat deze straf niet de veroordeelde maar de eigenaar van het voorwerp zou treffen. Aldus Noyon-Langemeyer blz. 201, *Implicite* Blok R.M. blz. 356, Pompe, 2e druk blz. 292, Vos blz. 297, v. Heynsbergen T.v.S. XX blz. 1.

Dat een verbeurdverklaring van een niet aan de veroordeelde toebehorend voorwerp niet de veroordeelde zou treffen, lijkt mij in zijn algemeenheid niet juist. Dit kan misschien in een enkel geval zo zijn, bijv. wanneer de veroordeelde het voorwerp heeft gebruikt tegen de wil van de eigenaar, maar het zal in de meeste gevallen niet zo zijn en meer in het bijzonder niet in de gevallen, waarin de dader het voorwerp van de eigenaar heeft gehuurd of in

gebruik gekregen. In deze laatste gevallen wordt de verbeurdverklaring ook van deze niet aan de veroordeelde toebehorende voorwerpen door de veroordeelde wel degelijk gevoeld als een strop en dus ook als een straf. Hij zal de eigenaar op enige wijze moeten schadeloosstellen en zijn financiën worden belast met een schuld tegenover de eigenaar van het goed, nog afgezien van het feit, dat hij tegenover deze eigenaar in een vervelende positie komt te staan, wat in zekere zin ook een leed is. Nu zal men misschien willen beweren, dat de misdadigers een zo groot tekort aan moreel verantwoordelijkheidsgevoel hebben, dat zij zich in het algemeen van de eigenaar niet veel zullen aantrekken wanneer zij eenmaal gesnapt worden. Deze bewering echter zou niet juist zijn. In de kringen van smokkelaars en zwartehandelaars bestaat wel degelijk dit gevoel van verantwoordelijkheid tegenover de eigenaren van de vervoermiddelen, waarmee de misdrijven zijn gepleegd en dit gevoel van verantwoordelijkheid wordt levend gehouden door het besef, dat de eigenaars van voorwerpen, waarmee misdrijven worden gepleegd, niet bereid zullen zijn zulke voorwerpen nog ter beschikking te stellen, indien zij in geval van verbeurdverklaring niet op enige wijze worden schadeloosgesteld.

Veelal hoort men de leer verkondigen, dat verbeurdverklaring van goederen, welke de veroordeelde niet toebehoren, zou plaats hebben, omdat deze goederen in handen van de veroordeelde gevaarlijk zouden zijn. Ik geloof echter niet dat dit de reden is, behalve dan bij die zeer kleine groep van voorwerpen, welke absoluut en in ieders handen gevaarlijk zijn. Wanneer een smokkelaar met een auto goederen heeft gesmokkeld, dan kan men inderdaad beweren, dat deze auto in handen van die smokkelaar een gevaar voor wetsovertreding oplevert en dat hij daarom de beschikking over de auto moet verliezen. Maar om dat doel te bereiken zou men kunnen volstaan met de auto aan de eigenaar terug te geven, want deze auto van deze eigenaar is na teruggave aan de eigenaar op zichzelf niets gevaarlijker dan iedere andere auto. Het gevaar zit niet in de auto, maar in de veroordeelde, die zich moreel in staat heeft getoond om met die auto wetsovertredingen te plegen. Er is geen enkele reden om te beweren, dat de auto, waarmee de wetsovertreding is gepleegd, in handen van de dader

gevaarlijker is dan iedere andere auto. Wat men met de verbeurdverklaring wil bereiken is niet alleen dat men de veroordeelde een in diens handen gevaarlijk voorwerp wil afnemen, maar is evenzeer dat men wil voorkomen, dat de veroordeelde zo gemakkelijk weer een dergelijk voorwerp in handen krijgt. Want wanneer de auto's, waarmede wetsovertredingen worden gepleegd, worden verbeurdverklaard, dan zullen andere autobezitters zich nog wel eens bedenken, alvorens zij aan de veroordeelde weer een auto verhuren of uitlenen. Men wil door de verbeurdverklaring ook niet de eigenaar van het te verbeurdverklaren voorwerp treffen, maar men wil de veroordeelde bemoeilijken in het wederom verkrijgen van een voorwerp, waarmede hij misdrijven kan plegen. Deze verbeurdverklaring is derhalve niet een maatregel, welke zich richt tegen het voorwerp in kwestie en ook niet een maatregel, welke beoogt de eigenaar van het voorwerp te treffen, maar het is een maatregel, welke zich in de allereerste plaats richt tegen de veroordeelde zelf en het leed, dat aan de veroordeelde hierbij wordt toegebracht, bestaat zówel in de verplichting om het verbeurdverklaarde voorwerp te vergoeden als in de belemmering om weer even gemakkelijk een nieuw voorwerp voor het verbeurdverklaarde in de plaats te kunnen krijgen. Voor wie op vergeldingsstandpunt staat, zal de doeltreffendheid van deze straf worden afgemeten naar het leed, hetwelk de veroordeelde als gevolg daarvan ondervindt; voor wie op beveiligingsstandpunt staat,¹⁾ zal de nadruk vallen op de preventieve werking, welke van deze verbeurdverklaring uitgaat, derhalve op de mate, waarin de veroordeelde door deze verbeurdverklaring belemmerd zal worden in het verkrijgen van nieuwe voorwerpen om soortgelijke misdrijven te plegen.

Ik wil hiermede niet beweren, dat de verbeurdverklaring van een niet aan de veroordeelde toebehorend voorwerp de eigenaar van dit voorwerp geen leed toebrengt. Ook deze zal aan de verbeurdverklaring meermalen een strop hebben. Nu zou men kunnen aanvoeren, dat een verbeurd-

¹⁾ Om aan hem tegemoet te komen, zou men desnoods de verbeurdverklaring kunnen schrappen uit art. 9 Wetboek van Strafrecht, maar kunnen laten staan in art. 33 W. v. S., aldus in het midden latend of men hier met een straf of een beveiligingsmaatregel te doen heeft.

verklaring als straf alleen dan gerechtvaardigd zou zijn, indien het leed dat door deze verbeurdverklaring aan de veroordeelde wordt toegebracht groter is dan het leed, dat aan een ander dan de veroordeelde, i.e. de eigenaar van het voorwerp, wordt toegebracht. Maar afgezien van de vraag, of deze regel in het algemeen wel opgaat — in sommige gevallen toch zal de gevangenisstraf, welke aan de recidivist wordt opgelegd, nog zwaarder drukken op zijn gezin dan op de veroordeelde zelf — is het in het algemeen onmogelijk te zeggen of een verbeurdverklaring meer leed toebrengt aan de eigenaar van het voorwerp dan aan de veroordeelde. Indien de eigenaar door de veroordeelde wordt schadeloos gesteld, wordt het leed, dat de verbeurdverklaring toebrengt, vrijwel uitsluitend door de veroordeelde gedragen.

Maar bovendien is het leed, dat door de verbeurdverklaring van het voorwerp aan de eigenaar van dat voorwerp wordt toegebracht een aangelegenheid, welke niet in de eerste plaats de strafwetgever aangaat. Wanneer de strafwetgever deze verbeurdverklaring noodzakelijk acht als een mogelijke straf of maatregel voor de veroordeelde, dan mag de civielrechtelijke verhouding, welke er kan bestaan tussen de eigenaar van het voorwerp en de veroordeelde hem er niet van weerhouden om een uit strafwettelijk oogpunt gewenste straf of maatregel mogelijk te maken. Het leed, dat ook de eigenaar van het verbeurdverklaarde voorwerp door deze verbeurdverklaring ondervindt, is niet alleen een gevolg van het strafbare feit en van de verbeurdverklaring maar is in de eerste plaats een gevolg van de civielrechtelijke verhouding, welke er bestaat tussen deze eigenaar en de veroordeelde. En dit leed moet dan ook langs civielrechtelijke weg weer worden weggenomen of althans opgevangen door een schadevergoeding van de veroordeelde aan de eigenaar van het voorwerp.

Men zou deze kant van de zaak nog kunnen accentueren door het de rechter mogelijk te maken om — indien het blijkt, dat het te verbeurdverklaren voorwerp aan een ander dan aan de veroordeelde toebehoort — in zijn vonnis een clause op te nemen, waarbij de veroordeelde tevens wordt veroordeeld om de eigenaar van het verbeurdverklaarde voorwerp schadeloos te stellen. De eigenaar van het verbeurdverklaarde voorwerp zou hierdoor een titel moeten

krijgen, waardoor hij bij het instellen van een eis tot schadevergoeding voor de civiele rechter zou mogen volstaan met het bewijs van zijn eigendomsrecht op het moment van de verbeurdverklaring en met het bewijs van de grootte van de door de inbeslagneming en de verbeurdverklaring geleden schade.

Een dergelijke oplossing lijkt mij principeel juist dan die, welke men heeft gezocht in art. 9 lid 2 van het Besluit Buitengewoon Strafrecht, dat luidt als volgt:

„Indien de zaken den veroordeelde niet of niet meer toebehoren, kan (gelijke) verbeurdverklaring worden uitgesproken voorzover dit met eerbiediging van de rechten van derden te goeder trouw mogelijk is.”

Hier moet de strafrechter gaan beoordelen of de eigenaar te goeder trouw is geweest en dus een soort strafrechtelijk oordeel gaan uitspreken over iemand, die niet terecht staat en die niet de procesrechtelijke bescherming van de verdachte geniet. De rechten van derden kunnen beter door de civiele rechter worden beschermd dan door de strafrechter.

Natuurlijk zal het kunnen voorkomen, dat de eigenaar zijn schade niet op de veroordeelde zal kunnen verhalen omdat deze insolvent is. Maar het ten gebruike afstaan van een voorwerp aan een ander brengt nu eenmaal een zeker risico met zich mee, en wie niettemin zulk een voorwerp ten gebruike afstaat, moet dit risico aanvaarden. Zo loopt de verhuurder van een auto niet alleen het risico, dat de huurder met die auto gaat smokkelen, maar ook dat de huurder onvoorzichtig zal gaan rijden of zich tijdens de rit zal gaan bedrinken. In vele gevallen zal de eigenaar van het voorwerp het risico, dat hij loopt, verdisconteerd hebben in de huurprijs. Ook al weet b.v. de eigenaar van de auto, waarmee wordt gesmokkeld, misschien niet altijd, dat de huurder met zijn auto zal gaan smokkelen, toch zal hij in de meeste gevallen wel weten, dat de huurder als smokkelaar bekend staat, zoals hij in vele gevallen ook zal weten of iemand, die zijn auto wil huren, zich aan drankmisbruik pleegt schuldig te maken of als een roekeloos autorijder bekend staat. En aan zulke lieden zal hij zijn auto toch ook niet bij voorkeur verhuren. Bovendien is er toch eigenlijk geen reden, waarom men wel verantwoordelijk zou

zijn voor schade, welke wordt toegebracht door zijn minderjarige kinderen of door zijn dieren, maar niet voor schade, welke aan de gemeenschap wordt toegebracht door voorwerpen, waarvan men eigenaar is.

Ik moge hieraan toevoegen, dat naar mijn mening een verbeurdverklaring steeds facultatief en nimmer imperatief behoort te worden voorgeschreven. Iedere minimum straf of maatregel acht ik uit den boze. Op deze wijze zal de rechter al te grote onbillijkheden toch steeds kunnen voorkomen door geen verbeurdverklaring uit te spreken.

Tegen het voorwerp zelve richt een verbeurdverklaring zich alleen in die gevallen, waarin het voorwerp in ieders handen gevaarlijk is. Maar dat komt slechts zelden voor.

Ik meen met het bovenstaande te hebben aangetoond, dat een verbeurdverklaring van voorwerpen, zelfs wanneer deze niet aan de veroordeelde toebehoren, in de meeste gevallen wel degelijk een straf of op zijn minst genomen een beveiligingsmaatregel is en geen politiemaatregel is, en dat dus niet gezegd kan worden dat deze verbeurdverklaring ten onrechte in het Wetboek van Strafrecht is opgenomen.

Om nu te kunnen beoordeelen, of de huidige regeling van de verbeurdverklaring en van de vernietiging herziening behoeft, zal het noodzakelijk zijn om eerst eens na te gaan ten aanzien van welke voorwerpen het gewenst is om ze te onttrekken aan de veroordeelde, waarna dan vervolgens onderzocht zal moeten worden welke straf of maatregel ten aanzien van die voorwerpen uit strafrechtelijk oogpunt het meest doelmatig en gewenst is.

De voorwerpen, welke aan de veroordeelde zullen moeten worden onttrokken, kunnen worden verdeeld in de volgende categoriën:

1. de voorwerpen, door middel van het strafbare feit verkregen,
2. de voorwerpen als gevolg van het strafbare feit verkregen,
3. de voorwerpen, welke door het strafbare feit zijn onttrokken aan de rechthebbende,
4. de voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd of die gediend hebben tot het plegen van het strafbare feit,

5. de voorwerpen, welke bestemd zijn tot het plegen van een strafbaar feit, daartoe zijn vervaardigd of daartoe zijn geschikt gemaakt,
6. de voorwerpen, waarop of ten aanzien waarvan het strafbare feit is gepleegd, de z.g. voorwerpen van het strafbare feit.

Ad. 1. Onder de voorwerpen, door middel van het strafbare feit verkregen, vallen zowel de producten van het strafbare feit (zoals de vervaardigde valse munt) als de buit van het strafbare feit, echter niet de opbrengst van het door het strafbare feit verkregen voorwerp. Aldus H.R. 6 Januari 1919 W 10384 N.J. 1919 blz. 221 en 17 Mei 1920 W 10583 N.J. 1920 blz. 598, alsmede Van Hamel/Van Dijck blz. 505 en Noyon/Langemeyer blz. 203. Anders de conclusie van het O.M. bij laatstgemeld arrest, alsmede Simons (4e druk) No. 299. Deze laatste voorwerpen vallen naar mijn mening onder de tweede door mij vermelde groep, n.l. de voorwerpen, welke als gevolg van het strafbare feit zijn verkregen. Of daaronder ook vallen de koopwaren, fondsen of geldswaardige papieren, die iemand door het plegen van het misdrijf van art. 334 W. v. S. tegen lage prijs heeft gekocht — zoals wordt aangenomen door Noyon/Langemeyer blz. 204 — acht ik dubieus. Niet de aldus gekochte goederen of het bezit daarvan, maar het door dat misdrijf onrechtmatig verkregen voordeel is het gevolg van dit misdrijf; het bezit van de goederen is een gevolg van het betalen van de koopprijs. Wil men zowel het laatstvermelde onrechtmatig verkregen voordeel als de opbrengst van de door misdrijf verkregen goederen aan de schuldige ontnemen, dan zou het m.i. de voorkeur verdienen in het Wetboek van Strafrecht op te nemen een bijkomende straf als voorkomt in art. 1 lid 1 sub IIe van het Besluit Berechting Economische Delicten van 31 October 1944 Staatsblad E 135 zoals dat is gewijzigd bij K.B. van 22 November 1944 Staatsblad E 142, bestaande uit een betaling van een geldsbedrag ter ontneming aan de veroordeelde van het voordeel, hetwelk door het begaan van het strafbare feit is behaald, welk voordeel dan door de Rechter bij zijn vonnis op een bepaald bedrag zal moeten worden geschat. Bij voormelde opbrengst gaat het toch ook in wezen niet om de bankbiljetten, kwartjes of dubbeltjes, welke de veroordeelde

voor het door misdrijf verkregen voorwerp heeft ontvangen en die in de meeste gevallen al dadelijk met zijn eigen geldmiddelen vermengd zullen zijn, maar om het voordeel dat de veroordeelde op deze wijze onrechtmatig heeft verworven.

Het Besluit Berechting Economische Delicten spreekt bij deze bijkomende straf van een „aanvullend” geldsbedrag, dat is een geldsbedrag hetwelk de boete aanvult. Men zou natuurlijk in vele gevallen dit onrechtmatig verkregen voordeel in geldboete kunnen verdisconteren. Daar staat echter tegenover:

1. dat speciaal in het Wetboek van Strafrecht ook na de invoering van artikel 24 nog steeds in vele gevallen alleen gevangenisstraf kan worden opgelegd,
2. dat in andere gevallen de Rechter wellicht geremd zou worden door het vastgestelde maximum van de geldboete, en
3. dat het juist moet worden geacht, dat de Rechter op deze wijze gedwongen wordt zich rekenschap te geven van wat de dader aan hoofdstraf heeft verdiend en wat de dader alleen moet betalen om hem het ten onrechte verkregen voordeel weer te ontnemen.

Bij invoering van een bepaling als voorkomt in art. 1 lid 1 sub II E van het Besluit Berechting Economische Delicten zou ook art. 34 van het Wetboek van Strafrecht kunnen vervallen.

Bijzonder onredelijk acht ik het onderscheid, dat art. 33 van het W. v. S. maakt tussen voorwerpen door middel van misdrijf verkregen en voorwerpen door middel van overtreding verkregen. Ten aanzien van de voorwerpen door middel van misdrijf verkregen is bij art. 33 W. v. S. zelfs nog de vraag gesteld, of de voorwerpen, welke door middel van een niet-opzettelijk gepleegd misdrijf zijn verkregen, wel voor verbeurdverklaring vatbaar zijn, een vraag, welke overigens door Simons (I no. 299), Pompe (blz. 293) en Noyon/Langemeyer (blz. 199) bevestigend wordt beantwoord.

Een door een strafbaar feit verkregen bezit is steeds onrechtvaardig en het is de taak van de wetgever en van de Rechter om onrecht weg te nemen. Maar dan is het ook van geen belang, of het strafbare feit, waardoor dit onrecht is ontstaan, wel of niet ernstig is en wel of niet opzettelijk is gepleegd.

Wel is er reden om *deze* verbeurdverklaring te beperken tot die gevallen, waarin de veroordeelde nog eigenaar van het voorwerp is, omdat men anders in strijd zou komen met het beginsel van art. 2014 B.W., — tenzij het betreft voorwerpen, waarvan het voorhanden of aanwezig hebben bij de wet verboden is — en mits een afzonderlijke regeling wordt getroffen voor de goederen, vermeld in de derde groep, wat ook thans reeds het geval is, zoals blijkt uit het arrest van de Hoge Raad van 6 Januari 1919 N.J. 1919 blz. 221 W 10384. Het door de veroordeelde onrechtmatig genoten voordeel zou weer kunnen worden weggenomen door een bepaling als voorkomt in art. 1 lid 1 sub II E van het Besluit Berechting Economische Delicten. Als de recht-hebbende, aan wie de voorwerpen door het strafbare feit zijn onttrokken, niet bekend is, zou verbeurdverklaring echter mogelijk moeten kunnen zijn.

Thans is verbeurdverklaring alleen mogelijk, wanneer de goederen door misdrijf zijn verkregen en wanneer de goederen bovendien aan de veroordeelde in eigendom toebehoren. In alle andere gevallen van door een strafbaar feit verkregen voorwerpen is regeling bij een afzonderlijke wet nodig. Het gevolg is dat deze materie erg onoverzichtelijk is geworden. Want er zit niet het minste systeem in de toekenning aan de rechter van de bevoegdheid tot verbeurdverklaring bij de bijzondere wetten. Soms wordt deze bevoegdheid ook uitgebreid tot voorwerpen, welke de veroordeelde niet toebehoren, in andere gevallen wordt die bevoegdheid ook in geval van overtreding toegekend en wanneer deze bevoegdheid bij de wet niet is gegeven, dan weet de rechter zich wel op een andere manier te redden, zoals ik hieronder nog zal aantonen. En een onoverzichtelijkheid van wetgeving leidt tot rechtsonzekerheid, zoals ik eveneens nog nader hoop uiteen te zetten.

Ad. 2. Voor de voorwerpen, welke als gevolg van het strafbare feit zijn verkregen, zou de mogelijkheid van verbeurdverklaring wellicht niet nodig zijn indien in ons Wetboek van Strafrecht werd opgenomen een bepaling als voorkomt in art 1 lid 1 sub II E van het Besluit Berechting Economische Delicten. Toch gaat er van een verbeurdverklaring van deze voorwerpen wel een zekere psychologische werking uit. Bovendien zou men door de verbeurdverklaring

van deze voorwerpen mogelijk te maken in verband met het bepaalde in art. 94 van het W. v. Strafvordering ook mogelijk maken, dat deze voorwerpen in beslag genomen kunnen worden, wat ongetwijfeld ook van belang is. Van een inbeslagneming, welke kort op het plegen van het strafbare feit volgt, gaat vaak nog een sterkere psychologische en algemeen preventieve werking uit dan van een verbeurdverklaring, welke eerst maanden later volgt.

Om deze reden zou ik tenslotte toch naast een bepaling als voorkomt in het Besluit Berechting Economische Delicten ook nog een bepaling willen opnemen, welke mogelijk maakt de verbeurdverklaring van voorwerpen, welke als gevolg van het strafbare feit zijn verkregen. Voor deze voorwerpen zou dan eenzelfde regeling moeten worden gegeven als voor de voorwerpen, welke door middel van het strafbare feit zijn verkregen.

Ald. 3. Ten aanzien van de derde groep: de voorwerpen, welke door het strafbare feit zijn onttrokken aan de recht-hebbende, is een regeling gegeven in art. 353 van het W. v. Sv. Deze regeling heeft echter slechts een beperkte strekking en geldt alleen voor overtuigingsstukken. Het is eigenlijk meer een regel van procesrecht dan een regel van materieelrecht, en deze regel komt dan ook voor in de vierde afdeling van het tweede boek van het W. v. Sv. welke handelt over beraadslaging en uitspraak. Ter terechtzitting zijn aanwezig geweest de verdachte, de getuigen, de schriftelijke stukken en de overtuigingsstukken. Nadat de inhoud van de verklaringen van de verdachte en van de getuigen en van de schriftelijke stukken in het vonnis is verwerkt en de processtukken in het archief zijn opgeborgen, blijft de rechter nog zitten met de overtuigingsstukken, welke ter terechtzitting aanwezig zijn geweest. Ook deze moeten worden opgeruimd en de rechter moet beslissen, wat er verder mee moet gebeuren.

Het oude W. v. Sv. was in dit opzicht een meer logisch geheel dan het tegenwoordige W. v. Sv. Volgens het oude wetboek bestonden er slechts overtuigingsstukken en voorwerpen, welke verbeurdverklaard konden worden. Inbeslagneming kon alleen plaats hebben ten aanzien van weggenomen goederen (art. 42 Sv. oud) en ten aanzien van de wapenen en al hetgeen tot het plegen van *het* strafbare

feit bleek gediend te hebben of bestemd te zijn geweest en ten aanzien van alles, wat kon dienen om de waarheid aan het licht te brengen (art. 46 S.V. oud). De weggenomen goederen en de wapenen en andere voorwerpen, welke gediend hadden of bestemd waren geweest om *het* strafbare feit te plegen, kwamen krachtens art. 33 van het W. v. Sr. voor verbeurdverklaring in aanmerking. Voor de overtuigingsstukken moest nog een regeling worden getroffen: art. 219 S.V. oud bepaalde, dat ze of teruggeven zouden worden aan de verdachte of aan degene, aan wie ze waren onttrokken, of zouden worden vernietigd of onbruikbaar gemaakt.

In het nieuwe W. v. Sv. is dit logisch systeem doorbroken door dat de vernietiging of onbruikbaarmaking is losgemaakt van de regeling betreffende de overtuigingsstukken en sindsdien als een zelfstandige maatregel kan worden gelast. Ik moge hiervoor verwijzen naar een arrest van de H.R. van 19 Februari 1934, vermeld in een noot onder H.R. 5 Februari 1934 W. 12739, een vonnis van de Arrondissementsrechtbank te Groningen van 30 Maart 1935 N.J. 1936 No. 194, een arrest van de H.R. van 30 November 1936 N.J. 1937 No. 597 en een vonnis van de Arr. Rechtbank van Rotterdam van 9 December 1943 N.J. 1944/45 No. 562¹⁾. Daarom worden ook in art. 94 van het Wetboek van Strafvordering de voorwerpen, welke vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden gelast, geplaatst naast de overtuigingsstukken.

Intussen heeft de tegenwoordige redactie van art. 353 van het W. v. Sv. tot gevolg, dat de in dat artikel gegeven regeling alleen van kracht is voor overtuigingsstukken. Ik moet er hierbij de aandacht op vestigen, dat een inbeslaggenomen voorwerp nog geen overtuigingsstuk wordt alleen door dit voorwerp ter terechtzitting aanwezig te doen zijn. Beslissend voor de vraag of een inbeslaggenomen of ter terechtzitting aanwezig voorwerp werkelijk een overtuigingsstuk is, is alleen de omstandigheid dat het kan dienen om de waarheid aan het licht te brengen. Waar echter thans krachtens art. 94 van het W. v. Sv. behalve overtuigingsstukken ook in beslag genomen kunnen worden de voorwerpen, welke verbeurdverklaring, vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden gelast, behoort ook ten aanzien

1) Anders Ktr. Schiedam 1 September 1943 N.J. 1944/45 No. 24.

van deze laatste voorwerpen de mogelijkheid in het leven te worden geroepen om daarmee te handelen als is voorgeschreven in het tweede lid van art. 353 W. v. Sv. Dit tweede lid bepaalt dat, indien de rechtbank beslist, dat de voorwerpen door misdrijf aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken, de rechtbank kan gelasten, dat deze voorwerpen wederom worden afgegeven aan de persoon aan wie deze voorwerpen wederrechtelijk onttrokken zijn. Indien andere voorwerpen geacht moeten worden geheel of gedeeltelijk in de plaats te zijn getreden van de voorwerpen, die wederrechtelijk aan de rechthebbende zijn onttrokken, kan de rechtbank voorts ook gelasten dat deze in de plaats getreden voorwerpen aan de rechthebbende zullen worden afgegeven, eventueel na verrekening van de hogere waarde, welke de in de plaats getreden voorwerpen mochten hebben.

Wel zou in dit geval moeten worden overwogen of het niet wenselijk is om dan de werking van het tweede lid van art. 353 van het W. v. Sv. te beperken tot de voorwerpen, welke aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken door het misdrijf, waarover de Rechter te oordelen heeft. Aan de ene kant is het niet gewenst de toch al overbelaste strafrechter werkzaamheden op te dragen, welke liggen buiten de strafzaak; waarover hij te oordelen heeft; aan de andere kant is het niet gewenst om aan de veroordeelde terug te geven voorwerpen, welke hij door een ander misdrijf heeft verkregen. Een oplossing ware wellicht te vinden door te bepalen, dat het beslag in dat geval nog een maand gehandhaafd blijft teneinde de eigenaar gelegenheid te geven civielrechtelijk een revindicatoir beslag te leggen.

Tenslotte moet nog worden opgemerkt, dat het tweede lid van art. 353 W. v. Sv. alleen spreekt van voorwerpen, die door *misdrijf* aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken. Juister ware het m.i. hier te spreken van „strafbaar feit”, al zal het niet gauw voorkomen, dat een voorwerp aan de rechthebbende wordt onttrokken door een strafbaar feit, dat geen misdrijf is.

Ad. 4. Ik kom thans tot de vierde groep: de voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd of die gediend hebben tot het plegen van het strafbare feit. Hier is de wettelijke regeling wel buitengewoon ingewikkeld.

Wanneer de voorwerpen de veroordeelde toebehoren, is verbeurdverklaring krachtens het eerste lid van art 33 van het W. v. Sr. steeds mogelijk wanneer met die voorwerpen misdrijf opzettelijk is gepleegd. De H.R. verstaat, blijkens een arrest van 16 April 1917 W 10117 N.J. 1917 blz. 577 onder voorwerpen, waarmede het misdrijf opzettelijk is gepleegd, die voorwerpen, waarmede een misdrijf is gepleegd, waarbij het opzet tot de wettelijke bestanddelen van het misdrijf behoort. Hoewel tegen deze opvatting zeer veel is in te brengen en ook zeer veel is ingebracht (zie o.a. Noyon-Langemijer blz. 199) zullen wij ons bij de uitspraak van de H.R. moeten neerleggen.

Bij veroordeling wegens een misdrijf, waarbij het opzet niet behoort tot de wettelijke bestanddelen van het strafbare feit en bij veroordeling wegens overtreding, is een verbeurdverklaring van aan de veroordeelde toebehorende voorwerpen krachtens art. 33 lid 2 van het W. v. Sr. slechts mogelijk indien de wet zulks uitdrukkelijk bepaalt. Zulk een bepaling komt in het W. v. Sr. zelve voor in de artt. 175 en 440. In deze gevallen zal het echter krachtens het tweede lid van art. 33 W. v. Sr. evenzeer nodig zijn, dat de voorwerpen in kwestie de veroordeelde toebehoren. Het tweede lid van art. 33 spreekt toch van „gelijke verbeurdverklaring”.

Wanneer de voorwerpen de veroordeelde niet toebehoren, is verbeurdverklaring van bepaalde met name genoemde voorwerpen, waarmede het misdrijf is gepleegd, krachtens art. 214 bis van het W. v. Sr. niet alleen toegestaan maar zelfs imperatief voorgeschreven bij veroordeling wegens een der misdrijven omschreven in de tiende titel van het tweede boek van het W. v. S. (de artt. 208 t/m 214), welke titel handelt over de valsheid in muntspeciën en munt- en bankbiljetten.

Maar ook een afzonderlijke wet kan bepalen, dat verbeurdverklaring van voorwerpen, welke de veroordeelde niet toebehoren, mogelijk is. Krachtens art. 91 W. v. Sr. kan een wet bepalingen bevatten, welke afwijken van de bepalingen der acht eerste titels van het eerste boek van het Wetboek van Sr. waaronder ook art. 33 voorkomt. Zo bepaalt art. 33 van het Deviezenbesluit 1945, dat verbeurdverklaard kunnen worden lichamelijke en onlichamelijke zaken, waarmede een strafbaar feit als bedoeld in de artt. 31

of 32 van dat Besluit is gepleegd, ongeacht of deze voorwerpen de veroordeelde al of niet toebehoren. Soortgelijke bepalingen vindt men in art. 51 van de Jachtwet 1923 en in art. 10 lid 4 van de Opiumwet 1928 S. 167.

Nu spreekt in deze gevallen de wet een duidelijke taal. Moeilijker wordt echter de interpretatie, wanneer de wet zich minder duidelijk of zelfs in het geheel niet uitdrukt. Van Heynsbergen wijst in het tijdschrift van strafrecht XX al op 2 groepen van wettelijke bepalingen. De eerste groep wordt gevormd door de bepalingen, waarbij *imperatief* is voorgeschreven de verbeurdverklaring van de voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd. In dit geval moet volgens van Heynsbergen de eis gehandhaafd blijven, dat deze voorwerpen de eigenaar moeten toebehoren, omdat de wetgever in dit geval niet *duidelijk* afwijkt van het voorschrift van art. 33 W. v. Sr. De H.R. echter meende bij arresten van 11 November 1907 W. 8614 en van 24 Juni 1895 W. 6704 zulk een duidelijke afwijking blijkbaar reeds te lezen in het voorschrijven van de imperatieve verbeurdverklaring zelf. De tweede groep van gevallen, welke van Heynsbergen opsomt, wordt gevormd door die bepalingen, welke voorschrijven, dat verbeurdverklaring mogelijk is van *alle* voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd. Hier acht ook van Heynsbergen twijfel gerechtvaardigd. Het woord „alle” kan aldus worden geïnterpreteerd, dat hiermede een uitbreiding is bedoeld ook tot *die* voorwerpen, welke de veroordeelde niet toebehoren. Toch geeft van Heynsbergen de voorkeur aan een interpretatie, waarbij aan de hand van art. 33 W. v. Sr. stilzwijgend wordt gedacht: „mits voor verbeurdverklaring vatbaar, d.w.z. de veroordeelde toebehorende”. Men vraagt zich dan echter wel af, wat er dan *wel* bedoeld is met het woord „alle”.

Naast deze twee door van Heynsbergen vermelde proepen kan nog een derde groep genoemd worden, n.l. die, waarbij de woorden der wet op zichzelf geen oplossing geven, maar waarbij uit de geschiedenis der wet de bedoeling van de wetgever kan worden afgeleid. Dit was o.a. het geval bij de Landbouwcrisiswet, waarin eerst was bepaald, dat voorwerpen, de veroordeelde toebehorende, konden worden verbeurdverklaard, terwijl bij latere wetswijziging van 27 Juli 1934 S. 469 de woorden „de veroordeelde toebehorende”

uit de wet waren geschrapt. (H.R. 12 Juni 1935 N.J. 1935 blz. 1455).

Maar daarnaast blijft nog een groep van wettelijke bepalingen bestaan, waarbij noch de woorden noch de geschiedenis der wet een nadere aanwijzing geven over de vraag of de voorwerpen, welke kunnen worden verbeurdverklaard, de veroordeelde moeten toebehoren.

Bij behandeling in de Tweede Kamer van de wet van 28 Juli 1920 S. 1916 werd door de Minister van Justitie zelfs de stelling verkondigd, dat, indien in een speciale wet de verbeurdverklaring niet uitdrukkelijk werd beperkt tot voorwerpen, welke de veroordeelde toebehoren, art. 33 W. v. S. niet toepasselijk zou zijn en dus ook verbeurdverklaring van niet aan de veroordeelde toebehorende goederen mogelijk zou zijn. Noyon/Langemeyer bestrijdt zulks op deze grond, dat de verbeurdverklaring in art. 9 van het Wetb. v. Sr. onder de straffen is opgenomen, verbeurdverklaring van niet aan de veroordeelde toebehorende goederen geen straf is, en derhalve verbeurdverklaring alleen bij uitdrukkelijke wetsbepaling als een soort politiemaatregel kan worden voorgeschreven. Aangezien ik de mening ben toegedaan, dat ook verbeurdverklaring van niet aan de veroordeelde toebehorende voorwerpen een straf is, komt mij deze redenering niet juist voor. Van Hamel-Van Dijk acht — in tegenstelling met Simons — stilzwijgende afwijking van het beginsel van art. 33 W. v. Sr. mogelijk (noot onder 506).

De H.R. besliste bij een arrest van 3 Mei 1915 N.J. 1915 blz. 862 dat de bij art. 33 W. v. Sr. gestelde eis, dat de verbeurd te verklaren zaken aan de veroordeelde moeten toebehoren, was losgelaten bij de Wet van 3 Augustus 1914 S. 344 welke alleen bepaalde, dat goederen, welke in strijd met een uitvoerverbod werden uitgevoerd of vervoerd, konden worden verbeurdverklaard.¹⁾

Overigens is het dubieus of men, zowel in het geval van de Landbouwcrisiswet 1933 als in het geval van de wet van 3 Augustus 1914 S. 344, wel kon spreken van goederen, waarmede een strafbaar feit werd gepleegd. Veeleer geloof

¹⁾ Volgens Blok, blz. 371 zou „naderhand gebleken zijn” dat het inderdaad de bedoeling van de wetgever was geweest dat voor deze verbeurdverklaring niet de eis van eigendom gesteld behoeft te worden. Waaruit dit is gebleken vermeldt Blok echter niet.

ik, dat in deze gevallen moet worden gesproken van voorwerpen ten aanzien waarvan het strafbare feit was gepleegd, dus van de voorwerpen van het strafbare feit, waarop art. 33 W. v. Sr. helemaal niet van toepassing is en dus ook niet van toepassing is de beperking, dat de voorwerpen de veroordeelde moeten toebehoren.

Krachtens art. 354 W. v. Sr. kan van de voorwerpen, welke gediend hebben tot het begaan van een strafbaar feit, op gronden aan het algemeen belang ontleend, de vernietiging of onbruikbaarmaking worden gelast. Hier wordt niet de eis gesteld, dat deze goederen de veroordeelde moeten toebehoren.

De H.R. gaat met de interpretatie van het begrip „algemeen belang” zeer ver. Bij arresten van 4 December 1934 N.J. 1934 blz. 1694 en van 6 April 1936 N.J. 1936 no. 812 besliste de H.R. zelfs, dat de omstandigheid, dat de straf, welke was bedreigd bij een wet, welke geen verbeurdverklaring toeliet, niet voldoende was om eventuele daders van het plegen van een overtreding af te houden, een aan het algemeen belang ontleende grond kon zijn om een vernietiging van inbeslaggenomen voorwerpen te gelasten.¹⁾ Wel duidelijk blijkt hieruit hoe de rechter zich weet te helpen wanneer de in de wet bedreigde straffen tekort schieten! Maar bij deze interpretatie van art. 354 W. v. Sv. verliezen alle beperkingen van de verbeurdverklaring eigenlijk iedere zin. De eigenaar is zijn voorwerp kwijt, onverschillig of hij zelf wel of niet de veroordeelde is, en het enige resultaat van de beperkingen, welke door de wet aan de verbeurdverklaring zijn opgelegd is dit, dat het voorwerp in kwestie niet aan de staat vervalt maar wordt vernietigd, wat in vele gevallen alleen maar een economisch nadeel voor de gemeenschap vormt, zeker in een tijd als deze, waarin wij zuinig moeten zijn met onze consumptiegoederen. Is het dan niet verstandiger om de rechter meer vrijheid te geven bij het opleggen van de bijkomende straf van verbeurdverklaring, en het onderscheid te laten vervallen tussen voorwerpen, welke wel en welke niet aan de veroordeelde toebehoren? Ik acht het dan ook gewenst, dat de mogelijkheid wordt geopend tot verbeurdverklaring van

¹⁾ Anders Ktr. 's-Gravenhage 14 November 1934 N.J. 1934 blz. 1586.

alle voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd of die gediend hebben tot het plegen van het strafbare feit.

Ook hier moet de vraag gesteld worden of men niet in strijd kan komen met het beginsel van art. 2014 B.W. Inderdaad is het denkbaar, dat de voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd, na het plegen van dit feit nog worden verkocht en geleverd. Maar deze kans is uiterst klein, omdat meestal reeds zeer kort na het plegen van het strafbare feit inbeslagneming van het voorwerp in kwestie zal plaats hebben, waardoor verkoop met levering niet meer mogelijk zal zijn. Ik geloof dan ook, dat de wetgever deze uiterst kleine kans wel zal kunnen verwaarlozen, temeer nu de rechter toch altijd de mogelijkheid heeft om in zulk geval de verbeurdverklaring *niet* uit te spreken. Daartoe dient nu juist het facultatieve van de verbeurdverklaring.

Ad. 5. De vijfde groep wordt gevormd door de voorwerpen, welke bestemd zijn tot het plegen van een strafbaar feit, daartoe zijn vervaardigd of daartoe zijn geschikt gemaakt.

Van de voorwerpen, welke zijn vervaardigd of geschikt gemaakt tot het plegen van een strafbaar feit kan krachtens art. 354 van het W. v. Sv. de vernietiging of onbruikbaarmaking worden gelast op gronden aan het algemeen belang ontleend. Het is hierbij onverschillig of deze voorwerpen de veroordeelde toebehoren.

Voorwerpen, welke bestemd zijn tot het plegen van een strafbaar feit, kunnen in enkele gevallen worden verbeurdverklaard. Maar zij kunnen niet worden verbeurdverklaard naar aanleiding van het misdrijf voor het plegen waarvan zij bestemd zijn. In deze gevallen is een afzonderlijk misdrijf gecreëerd, dat bestaat in het voorhanden hebben van voorwerpen, welke bestemd zijn tot het plegen van een bepaald strafbaar feit. (De artt. 96 sub. 3, 223 en 234 van het W. v. Sv.) en verbeurdverklaard kunnen worden de voorwerpen, welke men in strijd met die verbodsbepalingen voorhanden heeft. Formeel is hier dus sprake van voorwerpen ten aanzien waarvan het misdrijf van het voorhanden hebben is gepleegd.

Ad. 6. Wij komen hiermede vanzelf al aan de zesde groep n.l. de groep van voorwerpen, waarop of ten aan-

zien waarvan het strafbare feit is gepleegd, de z.g. voorwerpen van het strafbare feit.

Ten aanzien van deze voorwerpen bepaalt art. 354 van het W. v. Sv. vooreerst, dat op gronden aan het algemeen belang ontleend, de vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden gelast.

In vele gevallen is echter in bijzondere wetten ook verbeurdverklaring van deze voorwerpen mogelijk gemaakt. Ik wees reeds op de artt. 96, 223 en 234 van het W. v. Sr. Daarnaast moet in de eerste plaats worden vermeld art. 1 lid 1 sub II van het Besluit Berechting Economische Delicten.

Met Noyon/Langemyer blz. 208 en van Hamel-van Dijk blz. 504 ben ik van mening, dat deze voorwerpen niet vallen onder art. 33 W. v. Sr. omdat zij niet zijn de voorwerpen, waarmede het misdrijf is gepleegd. Het gevolg zal zijn, dat tenaanzien van deze voorwerpen ook niet geldt de beperking, dat zij de veroordeelde moeten toebehoren, aangezien art. 33 op deze voorwerpen niet van toepassing is. Indien derhalve de bijzondere wet zelf niet de beperking bevat, dat zij de veroordeelde moeten toebehoren, zal verbeurdverklaring steeds mogelijk zijn. Tenzij men zich plaatst op het door mij verworpen standpunt, dat verbeurdverklaring als straf alleen mogelijk is ten aanzien van voorwerpen, welke aan de veroordeelde toebehoren. In art. 214bis van het W. v. Sr. en in art. 33 van het Deviezenbesluit 1945 S. F. 222 wordt uitdrukkelijk bepaald, dat verbeurdverklaring ook mogelijk is, wanneer de voorwerpen in kwestie de veroordeelde niet toebehoren.

Ik ben hiermede gekomen aan het einde van mijn overzicht over de voorwerpen, welke aan de veroordeelde zullen moeten worden ontnomen.

In zijn bijdrage in het T. v. S. XX schreef van Heijnsbergen op blz. 7: Eenheid van rechtsstelsel is een te grote schat dan dat men lichtziinnig inbreuken hierop mag aannemen. Ik meen hierboven te hebben aangetoond, dat niet alleen van eenheid van rechtsstelsel geen sprake meer is, maar dat bovendien op belangrijke punten onzekerheid heerst, speciaal ten aanzien van voorwerpen, welke aan de veroordeelde niet toebehoren.

Een ander groot bezwaar, dat speciaal aan artikel 354 van het W. v. Sv. is verbonden, acht ik het verlorengeaan

van economisch belangrijke goederen door vernietiging op rechterlijk bevel. Herhaaldelijk is hierop reeds gewezen. Men leze de bijdragen van Mr. Clavareau in het N. J. B. 1939 blz. 686, van Mr. Hendrichs in W. 28893 en van Jhr. Mr. van Asch van Wijck in N. J. B. 1937 blz. 634. Een besluit van de Secretaris-Generaal van het Departement van Justitie, dat nog afkomstig is uit de bezettingstijd, n.l. het Besluit van 1 October 1941 Stbld. 215, is aan dit bezwaar tegemoetgekomen door ook verbeurdverklaring mogelijk te maken indien de voorwerpen, waarvan krachtens art. 354 W. v. Sv. alleen de vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden gelast, voor de volkshuishouding van belang zijn. Dit besluit is toegepast door de Arrondissementsrechtbank te Rotterdam in een vonnis van 25 Mei 1944 N.J. 1944/45 no. 706. Het ging hier om instrumenten en ingrediënten, waarmede iemand in strijd met de Wet tandheelkundige bijstand had verleend, instrumenten en ingrediënten die in 1944 niet of bijna niet meer te krijgen waren. De Rechtbank heeft toen van deze voorwerpen, welke voor de gemeenschap van groot belang waren, geen vernietiging of onbruikbaarmaking gelast, maar heeft ze verbeurd verklaard. Het Besluit S. 215 is bij het Besluit Bezettingsmaatregelen van 17 September 1944 Staatsblad E 93 voorlopig gehandhaafd.

Ten aanzien van geschriften, welke van belang zijn voor het Rijksbureau voor de Bestrijding van de Handel in vrouwen en kinderen wordt de vernietiging krachtens een circulaire van Minister Donner van 10 April 1931 niet meer geëxecuteerd, maar worden deze geschriften eenvoudig aan bedoeld Rijksbureau overgedragen. Professor Mr. Vrij vestigde in W. 12278 reeds op het onwettige van deze circulaire de aandacht.

Dat hier een wantoestand moet worden opgeheven zal niemand meer kunnen ontkennen. Daarbij komt nog, dat door vernietiging en onbruikbaarmaking van voorwerpen ook verloren gaan zakelijke rechten, welke derden op die voorwerpen kunnen hebben, wat bij een verbeurdverklaring niet het geval is. (Zie H.R. 22 Februari 1921 N.J. 1921 blz. 117 en de aantekening van Prof. Simons naar aanleiding van dit Arrest in het T.v.S.)

Het geven van een last tot vernietiging of onbruikbaarmaking behoort eigenlijk ook niet tot de taak van een

rechter. Het is de taak van de uitvoerende macht om maatregelen te nemen ter beveiliging van de openbare orde, veiligheid, rust en gezondheid. De taak van de rechter behoort zich te beperken tot het mogelijk maken van die vernietiging of onbruikbaarmaking, door de voorwerpen in kwestie aan de veroordeelde te ontnemen. De beantwoording van de vraag, of en in hoeverre het in het algemeen belang noodzakelijk is, dat een voorwerp wordt vernietigd of alleen maar onbruikbaar gemaakt, blijve voorbehouden aan de uitvoerende macht.

Tenslotte rest nog de beantwoording van de vraag wat moet geschieden met voor verbeurdverklaring of voor vernietiging of onbruikbaarmaking vatbare voorwerpen, welke niet zijn inbeslag genomen.

Ten aanzien van de verbeurdverklaring bepaalt art. 34 W. v. Sr. dat de voorwerpen moeten worden uitgeleverd of dat de geschatte waarde moet worden betaald, bij gebreke waarvan een in het vonnis te bepalen vervangende hechtenis ten uitvoer moet worden gelegd. Deze regeling geldt volgens het arrest van de H.R. van 3 Mei 1915 N.J. 1915 blz. 862 voor elke verbeurdverklaring, dus niet alleen voor de verbeurdverklaring bedoeld in art. 33 van het W. v. S. De veroordeelde heeft dus de keuze uit drie dingen n.l. de uitlevering van het voorwerp, de betaling van de geschatte waarde of het ondergaan van de vervangende hechtenis (arresten van de H.R. van 4 November 1929 N.J. 1929 blz. 1767 en van 11 Nov. 1929 N.J. 1929 blz. 1769.)

Ten aanzien van overtuigingsstukken bepaalt het tweede lid van art. 353 van het W. v. Sv. niet alleen dat van de voorwerpen welke door misdrijf aan de rechthebbende zijn onttrokken, de afgifte aan de rechthebbende kan worden gelast, maar ook dat een zelfde last kan worden gegeven ten aanzien van voorwerpen welke geacht moeten worden in de plaats te zijn getreden van de voorwerpen, welke door misdrijf aan de rechthebbende zijn onttrokken.

Voor de beoordeling van de vraag of de bestaande regeling ten aanzien van niet in beslaggenomen voorwerpen bevredigend moet worden geacht, moeten wij eerst de vraag stellen wat wordt *beoogd* met de verbeurdverklaring of met het bevel tot vernietiging of onbruikbaarmaking of met het

bevel tot afgifte aan de rechthebbende. Wanneer het de bedoeling is om het voorwerp zelf in handen van de overheid te krijgen, wat b.v. het geval is met voorwerpen, welke in ieders handen gevaarlijk zijn of met voorwerpen, waarvan het voorhanden hebben verboden is, dan is de bestaande regeling ten enenmale ontoereikend, en behoort aan de uitvoerende macht het recht te worden gegeven om alsnog het voorwerp in kwestie desnoods met de sterke arm in beslag te nemen.

Is het daarentegen niet om het voorwerp zelf te doen maar alleen om ontneming van het onrechtmatig genoten voordeel aan de veroordeelde, dan zou m.i. de voorkeur verdienen een regeling als is gegeven in het Besluit Berechtiging Economische Delicten.

Ten aanzien van voorwerpen, welke door misdrijf aan de rechthebbende zijn onttrokken, zou ik eveneens een recht van reële executie willen geven aan het O.M., dat dan zou moeten zorgen dat deze goederen na inbeslagneming aan de rechthebbende werden teruggegeven. Wanneer de goederen niet meer aan de veroordeelde toebehoren, zou de rechter gebruik kunnen blijven maken van de bevoegdheid, welke hem thans reeds is gegeven in het tweede lid van art. 353 W.v.Sv. Teneinde de rechten van de benadeelden te beschermen zou aan de opsporingsambtenaren de bevoegdheid moeten worden gegeven om over te gaan tot inbeslagneming van voorwerpen, welke geacht moeten worden geheel of gedeeltelijk in de plaats te zijn getreden van de voorwerpen, welke door het misdrijf van de verdachte aan de rechthebbende zijn onttrokken. (Zie H.R. 6 April 1936 N.J. 1936 no. 813 met noot)

Acht ik het enerzijds noodzakelijk, dat de mogelijkheid tot verbeurdverklaring in de meeste gevallen ook wordt uitgebreid tot voorwerpen, welke aan de veroordeelde niet toebehoren, anderzijds zou ik de eigenaar van deze voorwerpen in meerdere mate de gelegenheid willen geven om voor zijn belangen op te komen. Want er kunnen omstandigheden zijn, waarin de verbeurdverklaring, speciaal van voorwerpen, welke de veroordeelde niet toebehoren, tot onbillijkheden zou leiden, zoals b.v. in het geval, waarin de dader het voorwerp in kwestie tegen de wil van de eigenaar in gebruik heeft genomen.

Thans heeft de eigenaar of belanghebbende reeds krachtens art. 103 van het W. v. Sv. de bevoegdheid om tijdens het vooronderzoek voor zijn belangen op te komen. Ik zou deze bevoegdheid ook willen uitbreiden tot de terechtzitting door aan art. 103 W. v. Sv. een vierde lid toe te voegen dat bepaalt dat — in geval het bezwaarschrift in het eerste lid bedoeld niet heeft geleid tot opheffing van het beslag — de belanghebbende, die het bezwaarschrift heeft ingediend, ter terechtzitting zal worden opgeroepen en bij verschijning zal worden gehoord over een eventuele vordering tot verbeurdverklaring. Indien de rechter overgaat tot verbeurdverklaring van niet in beslag genomen goederen, zouden belanghebbenden de bevoegdheid moeten krijgen om binnen twee maanden na het wijzen van het vonnis tegen laatstbedoelde verbeurdverklaring een bezwaarschrift in te dienen op grond, dat deze verbeurdverklaring wegens bijzondere omstandigheden niet gerechtvaardigd moet worden geacht.

Een speciale moeilijkheid levert nog op art. 74 van het W. v. Sr. De verdachte kan in vele gevallen van overtreding een verdere strafvervolgning voorkomen door betaling van een bepaalde geldsom en afstand van in beslag genomen goederen. Nu kan men geen afstand doen van de eigendom van goederen, waarvan men geen eigenaar is. Toch is het in vele gevallen niet gewenst, dat deze goederen aan de eigenaar worden teruggegeven. Nu zal men zeggen: dan moet het O.M. niet tot transactie overgaan. Daar staat echter tegenover, dat het O.M. in vele gevallen van transactie niet weet, dat de in beslag genomen goederen niet aan de verdachte toebehoren. De practijk leert, dat vele verdachten nogal gemakkelijk afstand doen van goederen, die hun niet in eigendom toebehoren. Daarom zou het gewenst zijn enerzijds in de wet een bepaling op te nemen dat, indien de verdachte bij transactie afstand heeft gedaan van de in beslag genomen goederen, deze goederen aan de Staat vervallen, maar anderzijds in zulke gevallen aan de eigenaar de bevoegdheid te geven om binnen twee maanden, nadat strafvervolgning ingevolge artikel 74 W. v. Sr. is voorkomen, aan de rechter teruggave van deze goederen te vragen op grond, dat het aan de Staat vervallen van deze goederen wegens bijzondere omstandigheden niet gerechtvaardigd moet worden geacht.

Er is nog een punt, dat in verband met de verbeurdverklaring nader moet worden gezien en dat is art. 29 van de Wet van 18 April 1874 Stbl. 66 tot vaststelling der tarieven van gerechtskosten in strafzaken, waarvan de gewone rechter kennis neemt. Op deze verborgen plaats kan men een wetsbepaling vinden, welke voor de eigenaar van een in beslag genomen voorwerp van het grootste belang kan zijn. Dit art. 29 bepaalt, dat de voorzitter van het rechtscollege, de rechter-commissaris of de kantonrechter, die van de zaak moet kennis nemen, machtiging kan verlenen om in beslag genomen goederen en levende dieren in afwachting van het eindvonnis te verkopen, indien een en ander niet aan de eigenaar kan worden teruggegeven. Aan deze laatste woorden pleegt een ruime interpretatie te worden gegeven en wel in dien zin, dat de algemene preventie kan eisen, dat de in beslag genomen goederen op het moment waarop de machtiging tot verkoop wordt gegeven nog niet aan de eigenaar kunnen worden teruggegeven. De zuivere opbrengst wordt gestort in de kas van de ontvanger van de registratie of de belastingen en indien geen verbeurdverklaring of vernietiging volgt wordt deze opbrengst na het eindvonnis teruggegeven. In vele gevallen betekent dit voor de belanghebbende een flinke schadepost, vooral in een tijd van goederenschaarste en prijsregeling. Van deze opbrengst toch kan men in vele gevallen geen nieuwe goederen kopen en bovendien betekenen de verkochte goederen voor de belanghebbende veel meer dan de opbrengst, die als gevolg van maximumprijzen niet meer in verhouding staat tot de reële waarde.

Aan de belanghebbende staat tegen deze verkoop geen enkel rechtsmiddel open. In de praktijk volgt deze verkoop meestal al spoedig op de inbeslagneming en in vele gevallen kan dit ook niet anders, speciaal wanneer de goederen aan bederf onderhevig zijn. Het bezwaarschrift ex art. 103 W. v. Sv. zal in de meeste gevallen al te laat komen. Voorts worden deze machtigingen tot verkoop veelal reeds gegeven voordat er nog een proces-verbaal is binnen gekomen, zodat ook de rechter op dat moment nog niet kan overzien, of de inbeslagneming wel of niet terecht is geschied. Daarbij komt nog, dat speciaal bij de economische rechtspraak de inbeslagnemingen en verkopen in afwachting van het eindvonnis een zo grote omvang hebben aangenomen,

dat de rechter niet eens de tijd zou hebben om zich van alle desbetreffende strafzaken op de hoogte te stellen. Practisch ligt de beslissing veelal bij het O.M., dat aan de rechter het voorstel tot verkoop doet, maar dat ook niet in alle gevallen voldoende kan overzien of de inbeslagneming terecht is geschied. In twijfelachtige gevallen plegen de opsporingsambtenaren en de ambtenaren van het bureau van de Gemachtigde voor de in beslag genomen goederen meestal wel overleg met het O.M.

Een oplossing voor deze moeilijkheden is niet gemakkelijk te vinden en zal voornamelijk gezocht moeten worden in een billijke regeling van hetgeen moet gebeuren, indien geen verbeurdverklaring volgt. Met teruggave van de opbrengst zal m.i. in vele gevallen niet kunnen worden volstaan. Indien de goederen zelf niet meer kunnen worden teruggegeven zal aan de rechter de bevoegdheid moeten worden gegeven om afgifte aan de belanghebbende te gelasten van soortgelijke goederen als in beslag genomen zijn, indien tenminste de belanghebbende de wens daartoe te kennen geeft. Op de Staat zou dan de verplichting moeten rusten om deze goederen aan de belanghebbende te verschaffen voorzover dit mogelijk is.

Voorts lijkt het mij gewenst, dat deze regeling wordt overgebracht naar het W. v. Sv.

Tot slot wil ik een schema geven van de wijzigingen, welke naar mijn mening zouden moeten worden aangebracht in de wettelijke bepalingen, welke verbandhouden met de verbeurdverklaring en de vernietiging. Het is niet meer dan een schema, dat alleen moet dienen ter verduidelijking van mijn bedoeling.

In het Wetboek van Strafrecht worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Art. 9.

Artikel 9 van het W. v. Sr. wordt gewijzigd als volgt:

Onderdeel b sub 4° luidt:

4e Betaling aan de Staat van een geldsbedrag ter ontneming aan de veroordeelde van het voordeel, het-

welk door het begaan van het strafbare feit is behaald.¹⁾

Onderdeel b sub 4° wordt 5°.

Art. 33 luidt als volgt:

Verbeurdverklaard kunnen worden:

1. de voorwerpen door middel van het strafbare feit of als gevolg van het strafbare feit verkregen, alsmede de voorwerpen waarop of ten aanzien waarvan het strafbare feit is gepleegd:
 - a) indien het voorhanden of aanwezig hebben van die voorwerpen bij de wet verboden is of alleen is toegestaan onder voorwaarden, waaraan de eigenaar niet voldoet
 - b) in alle andere gevallen, alleen indien de voorwerpen de veroordeelde nog toebehoren.
2. de voorwerpen, waarmede het strafbare feit is gepleegd of die gediend hebben tot het plegen van het strafbare feit
3. de voorwerpen, welke bestemd zijn tot het plegen van een strafbaar feit, daartoe zijn vervaardigd of daartoe zijn geschikt gemaakt.

De rechter kan gelasten, dat deze voorwerpen voorzover zij nog niet zijn in beslag genomen alsnog en zo nodig met de sterke arm in beslag genomen zullen worden.

De in beslag genomen voorwerpen worden op last van het O.M. vernietigd, onbruikbaar gemaakt of aan een bepaalde bewerking onderworpen, indien en voorzover zulks op gronden aan het algemeen belang ontleend noodzakelijk wordt geacht.

Indien de verbeurdverklaring niet in overeenstemming is met de ernst van het feit en de omstandigheden waaronder het is begaan maar niettemin uit een oogpunt van algemene of speciale preventie of op andere gronden aan het algemeen belang ontleend noodzakelijk moet worden geacht, kan de rechter gelasten dat de veroordeelde op een nader bij de uitspraak te bepalen wijze geheel of gedeeltelijk schadeloos

¹⁾ In het ontwerp „Wet op de economische delicten” (Handelingen 1947 N°. 603) wordt dit niet meer een „bijkomende straf” genoemd, maar een „maatregel” genoemd (art. 9). De verbeurdverklaring — ook van voorwerpen welke de veroordeelde niet toebehoren — blijft echter in dit ontwerp een „bijkomende straf”.

zal worden gesteld voor de schade, welke hij als gevolg van de verbeurdverklaring zal lijden.¹⁾

Indien de verbeurdverklaarde voorwerpen niet aan de veroordeelde toebehoren, kan de rechter de schuldigverklaarde tevens veroordelen om aan de eigenaar te vergoeden de schade, welke deze als gevolg van de inbeslagneming en van de verbeurdverklaring heeft geleden.

Art. 34 luidt als volgt:

Ten aanzien van de bijkomende straf, vermeld in art. 9b sub 4, zijn het tweede t/m het negende lid van art. 23 van overeenkomstige toepassing.²⁾

Aan art. 74 wordt toegevoegd een nieuw lid, dat wordt ingevoegd na het 2de lid:

De voorwerpen, waarvan door de verdachte afstand is gedaan, vervallen aan de Staat, behoudens het bepaalde in art. 103a van het W. v. Sv.

In het Wetboek van Strafvordering worden de volgende wijzigingen aangebracht:

Aan art. 94 worden toegevoegd de woorden: „alsmede de voorwerpen van welke aannemelijk moet worden geacht

¹⁾ Behalve de gevallen vermeld door Mr. H. Beaumont in N.J.B. 1947 blz. 465 zijn er nog talrijke andere gevallen denkbaar waarin zulk een bepaling zeer gewenst zou zijn. Ik denk hier b.v. aan het motorrijtuig van de automobilist, die eigenlijk financieel niet krachtig genoeg is om zijn auto naar behoren te onderhouden en die voortdurend veroordeeld wordt wegens het rijden met onvolgende remmen of stuurinrichting en daardoor een gevaar blijft vormen voor de veiligheid van het verkeer. Een verbeurdverklaring zonder meer betekent vaak een te zware financiële straf.

Ook in de gevallen, waarin de verbeurdverklaring alleen plaats vindt om vernietiging of onbruikbaarmaking mogelijk te maken, kan het gewenst zijn de veroordeelde althans gedeeltelijk schadeloos te stellen.

Bij een algemene schadeloosstelling gaat het karakter van de straf zo niet geheel dan toch wel voor het grootste gedeelte verloren en krijgt deze verbeurdverklaring meer het karakter van een veiligheidsmaatregel.

²⁾ Het Besluit Berechting Economische Delicten kent deze vervangende hechtenis niet. Daarom wordt in de praktijk veelal de voorkeur gegeven aan het opleggen van een hogere geldboete.

In het ontwerp „Wet op de economische Delicten is vervangende hechtenis evenmin mogelijk gemaakt (art. 14 lid 2).

dat zij geheel of gedeeltelijk in de plaats zijn getreden van de voorwerpen, welke door het strafbare feit aan de eigenaar of de rechthebbende zijn onttrokken."

Aan *art. 103* wordt toegevoegd een vierde lid:

4. In geval het bezwaarschrift in het eerste lid bedoeld niet heeft geleid tot opheffing van het beslag, zal de belanghebbende, die het bezwaarschrift heeft ingediend, ter terechtzitting worden opgeroepen teneinde te worden gehoord over een eventuele vordering tot verbeurdverklaring.

Achter *art. 103* wordt ingevoegd een nieuw artikel:

Art. 103a: Indien de verdachte krachtens artikel 74 van het W. v. Sr. strafvervolgning heeft voorkomen en daarbij afstand heeft gedaan van voorwerpen, welke hem niet in eigendom toebehoren, zal de eigenaar van deze voorwerpen bevoegd zijn alsnog binnen 2 maanden na de dag waarop de strafvervolgning werd voorkomen, teruggave van deze goederen te vragen aan het gerecht, bedoeld in het 1e lid van *art. 103*, op grond dat het aan de Staat vervallen van deze goederen wegens bijzondere omstandigheden niet gerechtvaardigd moet worden geacht.

Achter *art. 117* wordt ingevoegd een nieuw artikel:

Art. 117a: De voorzitter van het Rechtscollege, de Rechter-Commissaris of de Kantonrechter, die van de zaak moet kennis nemen, kan machtiging verlenen om in beslag genomen goederen en dieren in afwachting van het eindvonnis te verkopen indien een en ander niet aan de eigenaar kan worden teruggegeven.

De zuivere opbrengt wordt gestort in de kas van de Ontvanger der Registratie of der Belastingen ter beschikking van de rechthebbenden.

De voorschriften van andere wetten omtrent de in dit artikel genoemde zaken blijven voor de daarbij bedoelde gevallen van kracht.

Aan *art. 118* wordt toegevoegd een tweede lid:

2. Indien de goederen ingevolge *art. 117a* zijn verkocht, zal worden teruggegeven de opbrengst bedoeld in *art. 117a*, tenzij de belanghebbende ter terechtzitting heeft verzocht in het bezit te worden gesteld van soortgelijke goederen als zijn in beslag genomen, in welk geval zo enigszins moge-

lijk soortgelijke goederen aan hem zullen worden teruggegeven en de opbrengst bedoeld in art. 117a aan de Staat vervalt.

Art. 353 luidt als volgt:

In geval van oplegging van straf of maatregel, van vrij-spraak of ontslag van rechtsvervolging, beveelt de recht-bank dat de in beslag genomen voorwerpen na afloop van acht dagen nadat het vonnis in kracht van gewijsde zal zijn gegaan aan de met name in het vonnis te vermelden persoon, die de voorwerpen als stukken van overtuiging heeft overgelegd of bij wien zij zijn in beslag genomen, zullen worden afgegeven, indien geen verbeurdverklaring van deze voorwerpen is uitgesproken, tenzij daarop door de eigenaar of rechthebbende binnen voormelde termijn onder de griffier beslag is gelegd overeenkomstig de voorschriften van het Wetboek van Burgelijke Rechtsvordering.

De termijn van 8 dagen in het vorige lid bedoeld kan door de Rechtbank met twee maanden worden verlengd, indien de Rechtbank aannemelijk acht dat de in beslag genomen voorwerpen aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken door een ander strafbaar feit dan dat waarover de Rechtbank te oordelen heeft gehad. Het bepaalde in het 1e lid blijft buiten toepassing indien en voor zover art. 354 toepassing vindt.

Art. 354 wordt gelezen als volgt:

De Rechtbank kan al dan niet voorwaardelijk en onverminderd overigens ieders rechten, gelasten dat de voorwerpen welke door het strafbare feit aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken aan deze zullen worden afgegeven, indien deze bekend is. Indien deze voorwerpen niet zijn in beslag genomen, kan de Rechtbank bevelen dat zij alsnog desnoods met de sterke arm in beslag genomen zullen worden. Indien de Rechtbank aannemelijk acht, dat deze voorwerpen niet meer in het bezit van de veroordeelde zijn, kan de Rechtbank al dan niet voorwaardelijk en onverminderd overigens ieders rechten gelasten, dat de in beslag genomen voorwerpen, welke geacht moeten worden geheel of gedeeltelijk in de plaats te zijn getreden van de voorwerpen, welke door het strafbare feit aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken, aan deze zullen worden

afgegeven en bepaalt zij, indien de hogere waarde der in de plaats getreden voorwerpen naar haar oordeel dit nodig maakt, zo nodig na verhoor van de belanghebbende ter terechtzitting, de wijze waarop de afdoening zal plaats vinden.

Artikel 29 van de wet van 18 April 1874 Stbl. 66 tot Vaststelling der tarieven van gerechtskosten in strafzaken, waarvan de gewone Rechter kennis neemt, vervalt.

BEHOEFT DE HUIDIGE REGELING VAN DE VERBEURDVERKLARING EN VAN DE VER- NIETIGING HERZIENING. EN, ZO JA, NAAR WELKE BEGINSELEN?

Praeadvies 1948

door Mr. M. A. van Rijn van Alkemade

(Zonder aanduiding vermelde artikelen zijn uit het Weth.
v. Strafr.)

I. Critiek der bestaande regeling.

1. In het Nederlandse strafrecht neemt de verbeurdverklaring geen voorname plaats in onder de repressiemiddelen. Terecht, want er bestaat in het algemeen geen behoefte aan een vermogensstraf naast de geldboete.¹⁾ De verbeurdverklaring, zoals ons recht die kent, is beperkt tot voorwerpen, welke met een gepleegd strafbaar feit nauw verband houden, en ontleent haar bestaansgrond niet aan de gebleken noodzaak de delinquent in enig bepaald onderdeel van zijn vermogen te kunnen treffen; zij vindt haar reden hierin, dat zich gevallen voordoen, waarin de rechtsorde niet gedooft, dat zekere voorwerpen in het bezit van de veroordeelde worden gelaten.

Enige algemene regels omtrent verbeurdverklaring zijn te vinden in de artt. 9, 33, 33 bis, 34 en 35, opgenomen in de titel, handelende over straffen, in het eerste boek van het W. v. Sr. Een consequente, duidelijke en volledige regeling van dit onderwerp ligt echter in deze artikelen niet besloten.

2. Vóór de invoering van ons wetboek werd de verbeurd-

¹⁾ Ik ga hier de bijzondere maatregel van verbeurdverklaring van vermogen volgens het Tribunaalbesluit voorbij, als niet behorende tot het voor den gewonen burger geldende recht.

verklaring beheerst door art. 11 der Code Pénal¹⁾, waarbij ten aanzien van bepaalde voorwerpen verbeurdverklaring als straf werd toegelaten, ook al behoorden zij de veroordeelde niet toe. Onze wetgever heeft met dit stelsel blijkbaar willen breken uit overweging, dat die verbeurdverklaring niet als straf voor de delinquent zou gelden. Die overweging is op zichzelf juist, maar de wetgever heeft er zich geen voldoende rekenschap van gegeven, dat het, ter bepaling of een verbeurdverklaring al dan niet het karakter van straf draagt, niet enkel van gewicht is of zij eigendomsverlies voor de veroordeelde met zich brengt. Het criterium ligt meer in datgene, wat met de verbeurdverklaring wordt beoogd: toebrengen van leed, als zodanig, of wel bescherming van belangen van openbare orde en veiligheid. Na in art. 9 voorop gesteld te hebben, dat de verbeurdverklaring als een straf moet worden beschouwd, heeft de wetgever wel, in overeenstemming daarmee, bij art. 33 bepaald, dat zij enkel ten aanzien van de veroordeelde toebehorende voorwerpen kan worden uitgesproken, maar verder uit het oog verloren, dat voor verbeurdverklaring als straf slechts in aanmerking komen zaken, waarvan het ontnemen aan de veroordeelde zijn reden vindt in de wenselijkheid deze daardoor naast de hoofdstraf nog een verdienend extra-leed toe te brengen. Men kan ten aanzien van de verbeurdverklaring van door middel van een strafbaar feit verkregen voorwerpen wel aannemen, dat zij de strekking heeft — althans mede heeft — de delinquent een leed toe te brengen, n.l. door juist aan zijn vermogen te ontnemen datgene, tot het verwerven waarvan hij zelfs voor overtreding der strafwet niet is teruggedeinsd.²⁾ Maar ten opzichte van de verbeurd-

¹⁾ luidende „La confiscation spéciale soit du corps du délit, quand la propriété en appartient au condamné, soit des choses, produites par le délit, soit de celles qui ont servi ou qui ont été destinées à le commettre, sont des peines communes aux matières criminelles et correctionnelles”.

²⁾ Het komt mij echter voor, dat de voornaamste reden voor deze verbeurdverklaring toch in iets anders is gelegen. De rechtssorde verzet er zich tegen, dat een misdadiger in het bezit blijft van de vruchten van zijn misdaad. Daarom moet het mogelijk zijn hem die bij zijn veroordeling te ontnemen. Het toebrengen van leed mag als een bijkomend oogmerk gelden, maar de strekking van de verbeurdverklaring is hoofdzakelijk het voldoen aan een eis, die door het algemeen rechtsgevoel wordt gesteld.

verklaring van voorwerpen, waarmede een strafbaar feit gepleegd is, is het duidelijk, dat zij ten doel heeft het dienen der openbare veiligheid door werktuigen e.d. die in de handen van de delinquent gevaarlijk zijn gebleken door het gebruik, dat hij er van maakte, aan diens beschikking te onttrekken.

Hier is dus, ondanks 's wetgevers goede bedoeling, toch iets tot een straf gemaakt, wat het in wezen niet is.

Erger is de inconsequentie, welke in de regeling is gebracht door de toevoeging der bepalingen van het derde lid van art. 33 en van art. 33 bis bij de wet van 12 Februari 1901 S. no. 63. Daarbij toch wordt verbeurdverklaring toegelaten ten laste van jeugdige personen, die — zonder toepassing van enige straf — onderscheidenlijk ter beschikking van de Regering worden gesteld of aan hun ouders of voogd worden teruggegeven. Een verbeurdverklaring dus, die zeker niet als straf kan zijn bedoeld, daar juist van straftoepassing wordt afgezien, en die uit de aard der zaak ook niet blijkomend is in de zin van art. 9.

Bij de toelichting ontzegde de Regering aan de in art. 33 bis mogelijk gemaakte verbeurdverklaring zelfs het karakter van straf.¹⁾ Vergat zij daarbij, dat die verbeurdverklaring ingevolge art. 34 door vrijheidsstraf kan worden vervangen?

3. Is de regeling dus weinig beginselvast, aan duidelijkheid laat zij ook te wensen over. De belangrijkste bepalingen zijn vervat in het eerste en tweede lid van art. 33 en vormen geen voorbeeld van heldere wetgeving. Het is daarom van belang hun inhoud in het kort te bespreken.

Wat onder voorwerpen valt te verstaan kan m.i. geen moeilijkheid opleveren. Het spraakgebruik zal in hoofdzaak moeten beslissen. En wat wij voorwerpen plegen te noemen zijn: roerende lichamelijke zaken. Waaronder begrepen dieren, die, in afwijking van het spraakgebruik, ook tot de voorwerpen zullen moeten worden gerekend.²⁾

Dat de voorwerpen de veroordeelde moeten toebehoren kan d.m. niet anders betekenen, dan dat zij het eigendom van de delinquent moeten zijn op het ogenblik, waarop de ver-

¹⁾ Smidt 2e dr. V 429, 430.

²⁾ Intussen achtte de H.R. bij arr. van 2 Juni 1936 N.J. 1936 no. 1015 te velde staande gewassen — onroerend krachtens art. 562 B.W. — voorwerpen, vatbaar voor inbeslagneming.

beurdeverklaring wordt uitgesproken. De opvatting van de H.R., dat het tijdstip van het plegen van het feit te dezen in aanmerking moet worden genomen¹⁾ is in strijd zowel met de text der wet als met het wettelijk karakter van de verbeurdeverklaring.

Een bezwaar is intussen, dat het in de practijk niet altijd mogelijk zal zijn vast te stellen, dat iemand op het oogenblik van zijn veroordeling eigenaar is van bepaalde goederen, daar tussen de behandeling der strafzaak ter terechtzitting en de puitspraak een tijdsverloop kan zijn gelegen, waarbinnen zich oncontroleerbare wijzigingen in de eigendom, bepaaldelijk van niet in beslag genomen zaken, kunnen voltrekken.

De uitdrukking „voorwerpen, *waarmede* misdrijf (c.q. overtreding) is gepleegd” laat twijfel, welke voorwerpen daarmede bedoeld zijn.

Het is duidelijk, dat een strafbaar feit *met* een voorwerp heeft plaats gehad, indien dit voorwerp daartoe het hulpmiddel is geweest; zoals het mes, waarmede doodslag is gepleegd. Het is m.i. ook duidelijk, dat men *niet* kan spreken van het plegen van een delict *met* een voorwerp, wanneer dit het object is, *waarop* het feit is gepleegd. Men pleegt geen mishandeling *met* een dier, geen vernieling *met* een ruit. De M. v. T. geeft ook aan, dat verbeurdeverklaring van dit soort voorwerpen niet is gewild.²⁾ Maar minder duidelijk is of men al dan niet moet aannemen, dat een feit *met* zeker voorwerp is gepleegd, wanneer dit wel het „voorwerp” van de verboden handeling is, zonder dat deze *op* dat voorwerp is gepleegd. Begaat b.v. degene, die valse munten uitgeeft, het misdrijf van art. 213 *met* die munten? Pleegt hij, die op de openbare weg een wapen bij zich heeft, de overtreding van art. 1 der Wet van 9 Mei 1890 *met* dat wapen?³⁾ Blok⁴⁾ meent, dat deze „voorwerpen van het strafbare feit” moeten worden gerekend tot de voorwerpen, *waarmede* het feit is gepleegd, zodat zij voor ver-

1) Arresten van 24 Nov. 1890 W. 5971 en 17 Dec. 1906 W. 8474.

2) ; Smidt 2e dr. I, 358. Zie echter art. 254.

3) Ontkennend: H.R. 13 Oct. 1902 W. 7815; Zie echter art. 2 der wet, zoals zij thans luidt.

4) In zijn opstel over „De regeling der verbeurdeverklaring in het Wetb. van Strafrecht in verband met de Noodwetgeving” in R.M. 1918, 349 v.v.; zie ook Pompe, 293.

beurdeverklaring vatbaar zijn volgens art. 33. Uit de artt. 175, 214, 223, 234 en 440 leidt hij af, dat dit 's wetgever's bedoeling is. Mij komt het beroep op de eerstgenoemde vier artikelen niet sterk voor, reeds omdat niet onaannemelijk is, dat de wetgever daarin van art. 33 heeft willen afwijken door in de daar voorziene gevallen andere voorwerpen, dan in art. 33 bedoeld, voor verbeurdeverklaring in aanmerking te doen komen.¹⁾ Dit is echter anders bij art. 440. Immers daaruit blijkt, dat de wetgever als voorwerpen, *waarmede* de overtreding is gepleegd, beschouwt het drukwerk of stuk metaal, dat in een bepaalde vorm is vervaardigd of verspreid of ter verspreiding in voorraad is gehouden. Dus voorwerpen, die geen hulpmiddelen tot het plegen van het delict zijn, maar die er het „voorwerp” van uitmaken. Indien men nu aan art. 440 beslissende betekenis hecht met het oog op de uitlegging van art. 33, zal men in dit artikel onder voorwerpen, *waarmede* een strafbaar feit is gepleegd, ook de bedoelde „voorwerpen” van het delict moeten begrijpen.

Het komt mij echter voor, dat aan art 440. niet een zo groot gezag mag worden toegekend voor de interpretatie van art. 33. Het zou weinig bevredigend zijn, als op grond van de — wellicht niet te zorgvuldig overwogen — redactie van een bijzondere bepaling aan een algemeen voorschrift een uitbreiding zou worden gegeven, die de wetgever waarschijnlijk niet heeft gewenst. In 1881 is uit de Code niet overgenomen de verbeurdeverklaring van voorwerpen, die het „corps du délit” vormen, doch de verbeurdeverklaring is beperkt tot voorwerpen, die kunnen worden gerekend tot de „choses, produites par le délit” en de „choses, qui ont servi a le commettre”. Het lijkt mij nu niet juist onder de bewoordingen, waarin de laatstbedoelde categorie in art. 33 is weergegeven, voorwerpen te doen vallen, die onder de Franse omschrijving dezer categorie niet kunnen worden gebracht en die veeleer moeten worden geacht te behoren tot de categorie, die met opzet is weggelaten.

Ik zou dan ook de uitdrukking „voorwerpen, *waarmede* misdrijf (c.q. overtreding) is gepleegd” beperkt willen opvatten, als betreffende uitsluitend de hulpmiddelen tot het

¹⁾ Zie overigens de uitvoeriger critiek op Blok's opvatting bij Noyon-Langemeyer I, 208 noot 2.

plegen van het straffbare feit. (choses, qui ons servi a le commettre). Al moge ik toegeven, dat de weinig heldere bewoordingen der wet een andere opvatting toelaten.

Wat betekent hier „opzettelijk gepleegd misdrijf”?

Voor de hand zou liggen: een misdrijf, waarbij de dader de straffbare handeling willens en wetens heeft verricht. Maar de H.R. denk er, blijkens zijn arrest van 16 April 1917 N.J. 1917 blz. 577, anders over. Volgens hem moet voor de toepassing van art. 33 „opzettelijk gepleegd misdrijf” worden opgevat als misdrijf, waarbij opzet tot de wettelijke bestanddelen behoort. Hetgeen een aanzienlijke beperking van de mogelijkheid tot verbeurdverklaring krachtens art. 33 met zich brengt.

De redactie van het tweede lid van art. 33 is al bijzonder ongelukkig uitgevallen. De „gelijke” verbeurdverklaring slaat nergens op terug, want in het eerste lid wordt niet gehandeld over een bepaald soort verbeurdverklaring. En op de bepaalde voorwerpen, in het eerste lid vermeld, kan dat woord „gelijke” ook geen betrekking hebben. Men neemt maar aan, dat het woord de betekenis heeft, dat verbeurdverklaring volgens het tweede lid evenals volgens het eerste enkel kan betreffen voorwerpen, de veroordeelde toebehorende. Voorts wekt het tweede lid onzekerheid of verbeurdverklaring van door middel van schuld misdrijf verkregen zaken algemeen mogelijk is of slechts krachtens bijzondere wetsbepaling. De meest gezaghebbende schrijvers menen: algemeen.¹⁾

De gebrekkige text van art. 33 heeft tot verschillende uitleggingen aanleiding gegeven omtrent 's wetgever's bedoeling ten aanzien van de gevallen, waarin verbeurdverklaring mogelijk is. Voor de thans gangbare opvatting moge ik verwijzen naar Noyon/Langemyer I blz. 199 no. 5.

4. De algemene regeling is onvolledig; zij houdt geen bepalingen in omtrent de burgerrechtelijke rechtsgevolgen der verbeurdverklaring, noch ook bevat zij voorschriften ter bescherming van de rechten van derden.

Uit art. 35 kan men niet afleiden, dat de wetgever heeft bedoeld de Staat te doen opvolgen in de eigendom van verbeurdverkleerde voorwerpen; daar wordt slechts vast-

¹⁾ Noyon-Langemyer I, 199 en de daar vermelde schrijvers.

gesteld, dat de opbrengst ten bate van de Staat komt. Toch leren sommige schrijvers, dat verbeurdverklaring een wijze van eigendomsverkrijging voor de Staat vormt.¹⁾ Zo zij daarmede bedoelen, dat door het in kracht van gewijsde gaan van de rechterlijke uitspraak, houdende verbeurdverklaring, het betrokken voorwerp eigendom van de Staat wordt, acht ik hun leer onjuist. Immers zou dan ook de Staat eigenaar worden van verbeurdverklaarde, niet in beslaggenomen, voorwerpen. De houder echter — of het de veroordeelde is of een ander doet niet ter zake — kan niet tot afgifte van die voorwerpen worden verplicht; volgens art. 34 kan hij volstaan met betaling der geschatte waarde. En zo die waarde niet wordt voldaan is het gevolg nog niet, dat het voorwerp moet worden afgegeven, maar enkel, dat de veroordeelde vervangende vrijheidsstraf zal moeten ondergaan. Door betaling der geschatte waarde of uitzitten der vervangende vrijheidsstraf is de verbeurdverklaring ten uitvoer gelegd; de Staat kan geen enkel recht meer op het betrokken voorwerp doen gelden. Volgens de bestreden leer zou hij er echter eigenaar van zijn; zonder het eigendomsrecht op enige wijze te kunnen uitoefenen. Een recht zonder inhoud zou hierdoor worden geschapen. Als nu de veroordeelde, die „betaald” of „gezeten” heeft het verbeurdverklaarde voorwerp verkoopt, verkoopt hij dan eens anders goed? Of willen de schrijvers het er voor houden, dat het door de Staat door de verbeurdverklaring verkregen eigendomsrecht voor hem weder verloren gaat en aan de veroordeelde wordt hergeven door de betaling van de geschatte waarde of het uitzitten van de vervangende vrijheidsstraf? Het is volkomen onaanvaardbaar en daaruit volgt wel, dat de verbeurdverklaring van niet in beslaggenomen goederen op zichzelf geen wijze van eigendomsverkrijging voor de Staat kan vormen.

Maar men zou kunnen onderscheiden tussen niet en wel in beslaggenomen zaken. Ten opzichte van de laatste gelden de bovenbedoelde bezwaren niet en ten aanzien van de eerste zou men — met een kleine aanvulling van de leer — kunnen zeggen, dat de Staat de eigendom verwerft door de verbeurdverklaring, gevolgd door uitlevering.

¹⁾ Asser-Scholten II 8e dr. blz. 151, 228; Suyling 5e st. 234—235; Völlmar II, 128.

Ook in deze gewijzigde vorm acht ik de leer bedenkelijk.

Wat betekent het in kracht van gewijsde gaan van een rechterlijke uitspraak, houdende verbeurdverklaring? Uiteraard, dat daartegen aan de verdachte en het O.M. geen gewoon rechtsmiddel meer openstaat. Maar ook, dat aan de beslissing omtrent de eigendom van het verbeurdverklaarde goed gezag toekomt tegenover iedereen? Deze beslissing is, al wordt zij door de strafrechter genomen, een burgerrechtelijke. Het strafproces is er niet op ingericht quaesties van burgerlijk recht aan een meer dan uiterst summier onderzoek te onderwerpen. Met de mogelijkheid moet dan ook stellig rekening worden gehouden, dat de rechter, ter zake onvoldoende voorgelicht, ten onrechte aanneemt, dat zeker voorwerp aan de veroordeelde toebehoort, en als gevolg daarvan ook ten onrechte dat voorwerp verbeurdverklaart.

Moet de werkelijke eigenaar zich daarbij neerleggen?

In het strafgeding heeft hij zich niet kunnen doen gelden; tegen de uitspraak stond hem geen hogere voorziening open; de uitspraak is ook niet tegen hem gericht, maar gaat volkomen langs hem heen. Tegenover hem kan dan ook bezwaarlijk aan de beslissing over de eigendom, die een der grondslagen voor de verbeurdverklaring vormde, gezag van gewijsde zaak worden toegekend. Die beslissing kan mitsdien aan de handhaving van zijn eigendomsrecht niet in de weg staan. Maar neemt men nu aan, dat door de verbeurdverklaring (c.q. gevolgd door uitlevering, die buiten de derde-eigenaar om kan zijn gegaan) de Staat eigendomsrecht verwerft, dan komt dit hier op neer, dat de eigenaar dat recht verliest door een strafoplegging aan een ander, waaraan ten grondslag ligt een onjuiste burgerrechtelijke beslissing, die de eigenaar niet bindt.

Deze wel zeer zonderlinge consequentie van de bestreden leer toont m.i. wel aan, dat zij niet houdbaar is.

Nu te dezen wettelijke bepalingen ontbreken kan men moeilijk aan de verbeurdverklaring het zo ingrijpend burgerrechtelijke gevolg van eigendomsverkrijging door de Staat verbinden.

Naak mijn mening zal dan ook een eigenaar, wiens goed ten onrechte ten laste van een ander werd verbeurdverklaard, dit goed van de Staat als houder kunnen terugvorderen. Immers de Staat kan geen rechtsgeldige titel ontleenen aan

een onjuiste rechterlijke uitspraak, die de eigenaar niet kan worden tegengeworpen.

Wat wel burgerrechtelijke gevolgen zijn van verbeurdverklaring is een open vraag, nu de wet zwijgt. Men zal wel mogen aannemen, dat de veroordeelde zijn eigendomsrecht verliest; ook dat, indien een strafbepaling wordt toegepast, die verbeurdverklaring toelaat van niet aan de veroordeelde toebehorende zaken, iedere mogelijke eigenaar zijn recht verliest. (hetgeen in sommige gevallen zeer onbillijk kan zijn). Dit gevolg zou men de negatieve werking van de verbeurdverklaring kunnen noemen. Maar is er een positieve werking? Als de eigenaar zijn recht verliest en de Staat verkrijgt de eigendom niet, wat is dan de positie van het voorwerp? Volgt degene, die verbeurde zaken van de Staat koopt, de vroegere eigenaar in zijn recht op? Of is het goed een tijdlang extra-commercium geweest, onder beheer van de Staat, en verkrijgt de nieuwe eigenaar een oorspronkelijk recht? Het zijn vragen, waarop een afdoende antwoord niet valt te geven. Aangenomen kan d.m. enkel worden, dat de Staat een beschikkingsrecht over de verbeurdverklarde voorwerpen krijgt en deze kan verkopen ten eigen bate. Zijn bevoegdheden zullen van publiekrechtelijken aard moeten worden geacht.

Het is denkbaar, dat naast het eigendomsrecht andere zakelijke rechten op verbeurdverklarde goederen rusten. Wat hiermede geschiedt kan men in de wet alweer niet lezen. Dat, voor zover mij bekend, in de practijk te deze weinig moeilijkheden zijn gerezen, zal wel hieraan liggen, dat het zelden voorkomt, dat op verbeurdverklarde voorwerpen rechten van derden zijn gevestigd, die de zaak volgen. Maar het geval heeft zich voorgedaan, dat op een krachtens art. 4 der wet van 22 Febr. 1917 S. 225 verbeurdverklaard schip een scheepshypothek rustte. De verbandhouders hebben toen, ter uitoefening hunner rechten, dat schip in executoriaal beslag doen nemen. De Staat is daar tegen opgekomen, doch zonder succes. Rb.¹⁾ en Hof²⁾ te Arnhem waren van mening, dat het scheepsverband, ondanks de verbeurdverklaring, op het schip bleef rusten, nu niet uit enige wetsbepaling het teniet gaan van dat recht kon worden

¹⁾ Vonnis 16 Sept. 1920, N.J. 1920 blz. 1100.

²⁾ Arrest 19 April 1921, N.J. 1921 blz. 617.

afgeleid. De H.R. is aan de beslissing van deze quaestie niet toegekomen, daar zij het cassatieberoep tegen het arrest van het Hof te Arnhem verwierp op een formelen grond,¹ maar de Proc. Gen. Noyon deelde het standpunt van Rb. en Hof. Mij lijkt de opvatting juist, dat, nu de wet zulks niet bepaalt, aan de verbeurdverklaring niet het rechtsgevolg van het teniet gaan van zakelijke rechten van derden kan worden verbonden. Uit de aard van de verbeurdverklaring vloeit dit rechtsgevolg niet voort.

Wanneer het rechten zijn, als scheepsverband, die uit de openbare registers blijken, is het bezwaar, dat rechten van derden gehandhaafd blijven, niet zo groot. Maar het wordt anders, indien het niet gepubliceerde rechten betreft.

5. Inconsequentie, onduidelijkheid en onvolledigheid zijn bezwaren, die zouden kunnen worden verholpen zonder ingrijpende wijziging van de oorspronkelijke opzet der regeling. De vraag is echter of niet juist die opzet zal moeten worden herzien. Is die opzet in beginsel geschikt om de verbeurdverklaring te doen beantwoorden aan de doeleinden, die men er mede wil verwezenlijken? Ik meen dit te moeten ontkennen. Reeds in de aanvang dezes heb ik aangestipt, dat de verbeurdverklaring iets anders beoogt, dan het treffen van de delinquent in een onderdeel van zijn vermogen. Voor haar gelden andere redenen, dan voor de vermogensstraf. Wanneer iemand door het plegen van een delict de eigendom verworven heeft van zeker voorwerp, zal het in de regel tegen de rechtsorde indruisen hem in die eigendom te bevestigen. En wanneer iemand van een voorwerp heeft gebruik gemaakt om er een strafbaar feit mee te plegen, zal veelal de rechtsorde er zich tegen verzetten, dat dit voorwerp te zijner beschikking blijft, omdat het, gezien het daarvan gemaakte misbruik, in zijn handen gevaarlijk moet worden geacht. Dit zijn de voornaamste motieven voor de verbeurdverklaring en daarin liggen haar doeleinden besloten.

Als bijkomende straf is verbeurdverklaring slechts mogelijk bij veroordeling van de delinquent tot een hoofdstraf.²⁾

¹⁾ Arrest 24 Nov. 1921 N.J. 1922 blz. 117.

²⁾ De bepalingen van art. 33, derde lid en art. 33 bis behoren hier buiten beschouwing te blijven, als volkomen in strijd met den opzet der algemene regeling.

Echter bestaat er, bezien in het licht van de voormelde motieven, evenveel reden voor verbeurdverklaring als de strafzaak met het opleggen van een maatregel eindigt of met ontslag van rechtsvervolging op grond van niet strafbaarheid van de verdachte. Dat in die gevallen verbeurdverklaring achterwege moet blijven, ook al is er reden zeker voorwerp aan de beschikking van de dader van een strafbaar feit te onttrekken, sluit 'in, dat de bedoeling der verbeurdverklaring slechts onvolkomen kan worden verwezenlijkt.

De beperking der verbeurdverklaring tot zaken, welke de veroordeelde toebehoren,¹⁾ ook voor wat betreft de voorwerpen, waarmede een strafbaar feit is gepleegd, vormt al een zeer ernstige belemmering voor de verwezenlijking der doeleinden van de verbeurdverklaring. Immers aan de beschikking van de delinquent kunnen zelfs niet worden onttrokken — althans niet op grond van art. 33 — de voorwerpen, die een uitgesproken gevaarlijk karakter dragen, wanneer zij aan een derde toebehoren, die ze — in het ergste geval — aan de delinquent met het oog op het te plegen strafbare feit ten gebuike heeft afgestaan.

Ten slotte is de wijze van executie van verbeurdverklaring van niet in beslag genomen voorwerpen wel in overeenstemming met haar karakter van straf, doch zij staat ook haar doel in de weg. Indien toch bepaaldelijk wordt beoogd, dat zekere voorwerpen aan de beschikking van de delinquent worden onttrokken, omdat de rechtsorde niet gedooft, dat hij ze behoudt, wordt deze bedoeling slecht bereikt, als men hem de gelegenheid geeft in het bezit der voorwerpen te blijven tegen betaling der geschatte waarde of het ondergaan van vrijheidsstraf.

Dat de algemene regeling niet heeft kunnen voldoen aan de behoefte aan mogelijkheid tot verbeurdverklaring, blijkt wel uit het grote aantal der bijzondere wetsbepalingen, waarin van art. 33 wordt afgeweken. In de artt. 96, 97a, 175, 214bis, 223, 234, 254, 326bis en 440 worden voorwerpen voor verbeurdverklaring vatbaar verklaard, die niet behoren tot de in art. 33 genoemde categoriën; art. 214bis

¹⁾ En wel geheel; arr. H.R. 16 Dec. 1918, N.J. 1919 blz. 136 acht ik onjuist, als in strijd met het wettelijke karakter van straf der verbeurdverklaring.

schrijft zelfs de verbeurdverklaring voor van voorwerpen, ook al behoren zij de veroordeelde niet toe. Al deze verbeurdverklaringen hebben kennelijk een ander motief, dan het toebrengen van leed, en kunnen reeds daarom niet als wezenlijke straffen worden beschouwd; aan verbeurdverklaring van niet aan de veroordeelde toebehorende zaken is het karakter van straf uiteraard geheel vreemd.

Ook in verscheidene bijzondere wetten komen bepalingen voor, die van de beginselen der algemene regeling afwijken; en die bepalingen worden steeds talrijker.¹⁾

6. Men zou, gezien het standpunt der Regering bij de toelichting van art. 33bis, de vraag kunnen stellen of men werkelijk een verbeurdverklaring, die materieel niet aan de elsen van een straf voldoet, ook formeel niet tot de straffen zou moeten rekenen.²⁾

Bevestigende beantwoording zou insluiten, dat ons strafrecht naast elkaar tweeërlei verbeurdverklaring kent, ene, die een bijkomende straf is en een andere, die een maatregel van politie vormt. Met het gevolg, dat van geval tot geval zou moeten worden uitgemaakt met welk soort verbeurdverklaring men te doen heeft, omdat daarvan afhangt

¹⁾ Het is ondoenlijk al deze bijzondere wetten op te sommen. Ik noem slechts: wet van 9 Mei 1890 S. 81, art. 2; Tel. en Telef. wet 1904 (S. no. 7), art. 20; Loterijwet 1905, art. 6; Auteurswet 1912, art. 34; Wet op woonwagens en woonschepen 1918 S. 492, art. 26; Vuurwapenwet 1919, art. 12; Jachtwet 1923, art. 51; Drankwet 1931 S. 476, art. 65; Retorsiewet 1933 S. 417, art. 7; Warenwet S. 1935 no. 793, art. 6, 14, 16; Vogelwet 1936, art. 28; IJkwet 1937 S. 627, art. 28; Opiumwet 1928 S. 167, art. 10; wet van 6 Dec. 1909 S. 402 (Absint-wet), art. 5; wet van 19 Maart 1932 S. 110, art. 17; Economisch Sanctiebesluit 1941, art. 3; Besluit Berechting Econ. Delicten, art. 1, II onder d; Besluit Tucht-rechtspraak Voedselvoorziening, art. 2, b, onder 1) en 2).

²⁾ De Rb. Arnhem in haar eerder vermeld vonnis vatte de verbeurdverklaring kr. de wet van 22 Febr. 1917 S. 225 op als politimaatregel; het Hof dacht blijkbaar aan een tweeslachtig iets; ook Pompe, Hbk. 2e dr. blz. 291 v.v. meent blijkbaar, dat verbeurdverklaring nu eens straf, dan weer maatregel is. Is zij een maatregel, dan moet de vervangende vrijheidsbenaming van art. 34 niet als straf, maar als middel tot ten uitvoerlegging worden aangemerkt. M.i. verandert iets niet in wezen door er een andere naam aan te geven. Hechtenis en plaatsing in een Tucht-school zijn toch typisch vrijheidsstraffen; ook op grond van art. 9 kan daaraan moeilijk een ander karakter worden toegekend.

door welke rechtsregels zij wordt beheerst. Immers anders dan de bijkomende straf, is de politiemaatregel niet gebonden aan een veroordeling, behoeft zij niet te worden gemotiveerd, is zij niet onderwerpen aan de bepalingen van de artt. 75 v.v. en kan zij niet ten uitvoer worden gelegd op de wijze, als aangegeven in art. 34, omdat een maatregel toch niet door een vrijheidsstraf kan worden vervangen.¹⁾ Daarenboven, is niets bepaald omtrent de eigendom der voorwerpen, dan zal de bijkomende straf enkel op aan de veroordeelde toebehorende zaken kunnen worden toegepast, de maatregel ook op andere. Daar een criterium nergens is aangegeven zal het van 's rechter's inzicht afhankelijk zijn welk karakter aan een bepaalde verbeurdverklaring wordt toegekend. De ene rechter zal het onderscheid zoeken in wat kennelijk met de verbeurdverklaring is beoogd; de andere zal wellicht alleen van belang vinden of al dan niet van art. 33 is afgeweken; een derde zal tot straf concluderen, als de goederen de veroordeelde moeten toebehoren, tot maatregel, als deze eis niet is gesteld.

Executie van verbeurdverklaringen, als politiemaatregel, van niet in beslaggenomen zaken zullen achterwege moeten blijven bij gebreke van wettelijke regeling.

Het instituut der verbeurdverklaring zou van „rommelig”, wat het thans ongetwijfeld is, volkomen chaotisch worden.

Maar ik meen, dat er geen reden is de verwarring nog groter te maken. Aan de uiting van de Minister, die de toelichting gaf tot het ontwerp, dat geworden is de wet van 12 Febr. 1901 S. no. 63, moet s.o.r. maar niet te veel gewicht worden gehecht. Nu art. 9 aan de verbeurdverklaring het wettelijk karakter van bijkomende straf heeft verleend, en deze bepaling, krachtens art. 91, ook geldt ten aanzien van feiten, waarop (in het bijzonder deel van het W.v.S. en) bij andere wetten of verordeningen straf is gesteld, tenzij de wet anders bepaalt, zal iedere verbeurdverklaring, verbonden aan het plegen van een strafbaar feit, formeel als bijkomende straf moeten worden aangemerkt. Want — voor zover mij bekend tenminste — is bij geen wetsbepaling uitdrukkelijk aan verbeurdverklaring een ander karakter gegeven en is ook uit geen wetsbepaling onmis-

¹⁾ Tenzij men Pompe's redenering volgt. Zie ook arr. H.R. 3 Mei 1915 N.J. 1915 blz. 862.

kenbaar 's wetgever's bedoeling om aan enige verbeurdverklaring een ander karakter te geven, af te leiden.

Intussen is het zeer onelegant, dat formeel als straf geldt, wat dit materieel niet is. Reeds het niet te onderschatten belang van een behoorlijke strafrechtelijke sijstematiek zou een herziening van ons recht op dit stuk rechtvaardigen.

7. Heeft er wel noodzaak bestaan de mogelijkheid tot verbeurdverklaring uit te breiden buiten het raam van de oorspronkelijke opzet der algemene regeling? Bood niet reeds de politiemaatregel van art. 354 Sv. (219 Sv. oud) voldoende gelegenheid tot het onttrekken aan de beschikking van de delinquent of in het algemeen aan het verkeer van gevaarlijk gebleken voorwerpen?

Zeker is, dat er gevallen zijn, waarin tot het scheppen van een mogelijkheid tot verbeurdverklaring van voorwerpen, buiten het raam der algemene regeling, weinig aanleiding kan hebben bestaan, omdat die voorwerpen bepaaldelijk voor vernietiging krachtens art. 354 Sv. in aanmerking komen. Dat geval doet zich b.v. voor met betrekking tot de verbeurdverklaring, voorzien in art. 214bis.¹⁾

En zeker is ook, dat in het algemeen door de mogelijkheid van toepassing der politiemaatregel van art. 354 Sv. voor een deel de bezwaren van de beperktheid van de verbeurdverklaring volgens de algemene regeling minder moeten worden geacht.

Immers vooreerst is de toepassing van die maatregel niet gebonden aan het opleggen van een (hoofd)straf aan de delinquent.

Vcorts vallen onder hare werking meer categoriën van mogelijk gevaarlijke voorwerpen, dan ingevolge art. 33 voor verbeurdverklaring vatbaar zijn.

Dan is nog die maatregel toepasselijk ook bij culpose delicten en overtredingen, wanneer verbeurdverklaring niet mogelijk is bij gebreke van bijzondere wetsbepaling te dien aanzien.

En ten slotte behoeven de voorwerpen, ten aanzien van welke een last tot vernietiging of onbruikbaarmaking kan worden gegeven, niet aan de delinquent toe te behoren.

¹⁾ Opgenomen i.v.m. Verdrag van Genève betreffende valse munt (K.B. 7 Juni 1932 S. 285).

Maar het is toch niet zo, dat door art. 354 Sv. de moeilijkheden worden opgelost en daardoor geen behoefte zou bestaan aan een ruimere bevoegdheid tot verbeurdverklaring.

Immers het toepassingsgebied van de politiemaatregel is ook maar beperkt.

Na de arresten van de H.R. van 19 Februari 1934 N.J. 1934 no. 1035 en van 30 November 1936 N.J. 1937 no. 597 zal men niet meer behoeven aan te nemen, dat de maatregel beperkt is tot voorwerpen, die als stukken van overtuiging hebben gediend. Maar men zal toch wel moeten besluiten, dat zij enkel kan betreffen in beslaggenomen voorwerpen, daar iedere regeling der ten uitvoer legging van een ten aanzien van niet in beslaggenomen voorwerpen gegeven last tot vernietiging of onbruikbaarmaking ontbreekt.

Voorts — en dit is belangrijker — mag de last enkel worden gegeven op gronden aan het algemeen belang ontleend. Dit is wel een vaag gesteld vereiste, maar ik kan daarin niet anders zien, dan dat bepaaldelijk *vernietiging* of *onbruikbaarmaking* door het openbaar belang moet worden gevorderd. Als enkel het openbaar belang gebiedt, dat een voorwerp aan de beschikking van de delinquent wordt onttrokken, maar tegen het in stand houden daarvan in de staat, waarin het zich bevindt, op zichzelf geen bezwaar bestaat, mits het door een ander — voor legale doeleinden uiteraard — wordt gebruikt, behoort m.i. art. 354 Sv. niet te worden toegepast.

De Jurisprudentie staat kennelijk op een ander standpunt en aan de maatregel pleegt dan ook een veel ruimer toepassing te worden gegeven, dan mij juist voorkomt. ¹⁾ Ik acht dit be-

1) Zo oordeelde Ktr. Helder een schip, waarmede overtreding der wet van 5 Mei 1933 S. 251 was gepleegd, vatbaar voor vernietiging krachtens 354 Sv. Cassatieberoep verworpen H.R. 27 April 1936. N.J. 1937 no. 31;

Ktr. Middelburg achte automobiël, waarmede Wet Openb. Vervoermiddelen was overtreden, vatbaar voor onbruikbaarmaking. Cassatieberoep verworpen H.R. 10 Sept. 1934 N.J. 1935 blz. 48;

Rb. Groningen 30 Mrt. 1935 N.J. 1936 no. 194 achte touringcar, gediend hebbend tot plegen van overtreding Wet Openb. Vervoerm., vatbaar voor vernietiging of onbruikbaarmaking (Ktr. had last tot onbruikbaarmaking gegeven);

Ktr. en Rb. Leeuwarden: vernietiging bevolen van een rijwiel met opschrift „Incassobureau”. Cassatie beroep verworpen H.R. 30 Nov. 1936 N.J. 1937 no. 597.;

Rb. R'dam 25 Mei 1944 N.J. 1944/45 no. 706 paste 354 Sv. jo

denkelijk, want door het doen vernietigen of onbruikbaar maken van nuttige zaken wordt het algemeen belang vaak meer geschaad, dan gebaat. Dat spreekt sterk in onze tijd van materiaalschaarste. Het sprak minder sterk in de tijd, toen alles in een welhaast te grote overvloed voorradig was. Maar ten aanzien van het beginsel kunnen de tijdsomstandigheden geen verschil maken. Het is stellig te wijten aan de onvoldoende mogelijkheid tot verbeurdverklaring, dat art. 354 Sv. zulk een ruime toepassing heeft gevonden. Anderzijds zal de maatregel om zijn radicalen aard wel achterwege zijn gelaten waar onttrekking van voorwerpen aan de beschikking van de delinquent geboden zou zijn geweest, maar verbeurdverklaring niet kon worden uitgesproken. Als men bedenkt, dat derden te goeder trouw zich niet kunnen doen horen, zal men van de noodzaak ener voorzichtige hantering van art. 354 Sv. wel overtuigd moeten zijn. Het artikel, stammend uit een tijd, dat verbeurdverklaring als maatregel niet mogelijk werd geacht, behoort in een moderne wetgeving niet thuis. Dit wordt duidelijk geïllustreerd door de bepaling van art. 1 van het Besluit van 1 Oct. 1941 Stbld. no. S. 215, ingevolge welke ten opzichte van voorwerpen, die voor de volkshuishouding van belang zijn, vernietiging of onbruikbaarmaking door verbeurdverklaring kan worden vervangen.¹⁾ Daar de bepaling van tijdelijken aard is, kan zij hier verder buiten beschouwing blijven.

8. Een bijzonderheid van art. 354 Sv. is, dat de daar bedoelde last ook kan worden gegeven ten aanzien van voorwerpen, die vervaardigd of geschikt gemaakt zijn of gediend hebben tot het plegen van een strafbaar feit, dat niet is ten laste gelegd. Waaromtrent dus niet een met de door de wet voor de juistheid van strafrechtelijke uitspraken ge-

art. 1 Besluit 1 Oct. 1941 Stbl. no. S. 215 toe ten aanz. van tandheelkundige instrumenten en ingrediënten;

In hoeverre de H.R. bij arr. 4 Dec. 1934 N.J. 1934 blz. 1694 de toepassing van art. 354 Sv. heeft willen sanctioneren in geval de wet geen verbeurdverklaring toelaat en de bedreigde straf onvoldoende wordt geacht wil ik in het midden laten. Wat Mr. Bakhoven (T.v.S. XLVIII blz. 166) uit dit arrest opmaakt, valt er m.i. — gelukkig — niet in te lezen. Het betrof hier een autobus, waarmede de Wet Openb. Vervoermiddelen was overtreden.

¹⁾ Gehandhaafd bij Besluit van 17 Sept. 1944 S. no. 93.

stelde waarborgen omklede beslissing behoeft te worden gegeven. Op het eerste gezicht doet dit vreemd aan. Maar bij nadere beschouwing is het niet zo verwonderlijk, dat de voor de beslissingen rakende de persoon van de verdachte gestelde strenge regels hier niet gelden. Voldoende is, dat het feit en de betrekking van de voorwerpen daartoe op deugdelijke gronden worden vastgesteld en dat dit feit slechts als strafbaar wordt aangemerkt, als het zonder twijfel aan enige delictsomschrijving beantwoordt. Dat de rechter te deze niet aan bewijsmiddelen, noch ook aan een feitelijke omschrijving is gebonden behoeft niet als bezwaar te worden gevoeld. Mocht de vrijheid te deze een enkele maal verleiden tot een lichtvaardig oordeel, zo zou dat oordeel toch ook *wettelijk* niet verantwoord zijn.

II. Grondslagen voor een nieuwe regeling.

1. Uit het boven ontwikkelde volgt, dat de vraag of de huidige regeling van de verbeurdverklaring en de vernietiging herziening behoeft, naar mijn mening bevestigend moet worden beantwoord. Thans rust dan op mij de taak de beginselen aan te geven, die daarbij zouden kunnen gelden.

Daartoe dient eerst te worden vastgesteld of er aanleiding bestaat de verbeurdverklaring van bepaalde goederen als bijkomende straf te handhaven. Van de categoriën, die art. 33 noemt, zou misschien die der door middel van een strafbaar feit verkregen voorwerpen voor verbeurdverklaring als straf in aanmerking kunnen komen. De verbeurdverklaring van deze voorwerpen past minder slecht in het raam van een bijkomende straf, dan die van voorwerpen, waarmede een strafbaar feit is gepleegd. Maar, als reeds vermeld, ben ik toch van oordeel, dat voor het ontnemen aan de delinquent van wat hij zich door overtreding der strafwet verwierf als voornaamste motief niet geldt het berokkenen van leed, zodat ook deze verbeurdverklaring niet geheel met het „orthodoxe” begrip van straf is overeen te brengen. Zij zou zeer wel onder de politiemaatregelen kunnen worden gerangschikt. Tenzij men politiemaatregel identificeert met veiligheidsmaatregel, waarvoor m.i. echter geen reden bestaat. Ik acht het ook weinig rationeel zonder noodzaak in een regeling der verbeurdverklaring een klein deel van het

geheel af te splitsen, van een ander etiket te voorzien, en daaraan andere rechtsgevolgen te verbinden. Derhalve meen ik, dat reden bestaat de verbeurdverklaring als bijkomende straf geheel en al uit ons recht te doen verdwijnen en bij de regeling van dit onderwerp er van uit te gaan, dat verbeurdverklaring enkel als politiemaatregel zal worden toegepast.

2. Tegen verbeurdverklaring als politiemaatregel is wel het bezwaar geopperd, dat art. 158 der Grondwet zich daartegen zou verzetten. De Staatscommissie voor de herziening van het W. v. Sv. dacht er zo over.¹⁾ Is het bezwaar gegrond, dan zal men óf van de verbeurdverklaring moeten afzien óf moeten terugvallen op het in den formelen vorm van bijkomende straf gieten van wat in wezen een politie-maatregel is.

Ik meen echter, dat het bezwaar niet gegrond is. Toegegeven moet worden, dat verbeurdverklaring, als politie-maatregel, een soort onteigening is in zoverre als alles dit is, waardoor de eigenaar uit zijn eigendom wordt ontzet. In dien ruimen zin is de maatregel van art. 354 Sv. echter ook een onteigening. Vroeger heeft men ook altijd gemeend, dat waar in het algemeen belang eigendom door het openbaar gezag moest worden vernietigd sprake was van onteigening, als waarop in de G.W. wordt gedoeld. En men was van oordeel, dat deze vernietiging slechts kon geschieden met in acht neming van de grondwettelijke voorschriften omtrent onteigening. Het inzicht te deze is echter veranderd, hetgeen tot uiting is gekomen bij de Grondwetswijziging van 1887, door het opnemen van een nieuw artikel, waarin over de vernietiging wordt gehandeld. (art. 152, thans 159). Dat men zich van de gedachte aan onteigening intussen toch niet geheel heeft kunnen losmaken blijkt wel uit de regeling, volgens welke de vernietiging in het algemeen slechts tegen schadeloosstelling zal kunnen geschieden. En het blijkt ook hieruit, — hetgeen voor mijn betoog belangrijker is, — dat veelal als voornaam onderscheid tussen onteigening en politie-

¹⁾ Zie de toelichting op art. 347 van het ontwerp (thans art. 354 Sv.). Van het denkbeeld voorwerpen niet te doen vernietigen, doch in een politiemuseum te doen plaatsen moest worden afgezien, omdat daardoor de politiemaatregel een soort onteigening zou worden, waarvoor art. 151 (thans 158) G.W. bijzondere vereisten stelt.

rechtelijke vernietiging iets werd aangemerkt, dat m.i. de kern van de zaak niet raakt, n.l. dat bij onteigening overgang van eigendom plaats vindt en dus het eigendomsrecht zelf niet wordt aangetast, terwijl bij vernietiging geen overgang van het recht plaats vindt, maar met het object dat recht zelf te niet gaat. Dit is m.i. slechts een uiterlijk onderscheid, terwijl er een belangrijker, wezenlijk, onderscheid bestaat. De onteigening ten algemenen nutte ziet hierop, dat van zeker goed ten behoeve van de gemeenschap een groter nut kan worden getrokken, wanneer het in handen komt van een „persoon, die ten algemenen nutte werkt”; daarom heeft de gemeenschap het recht dat goed aan de eigendom van de niet ten algemenen nutte werkende te onttrekken. Maar deze, aan wie het gebruik van het goed voor zich, op de normale in het maatschappelijk verkeer gebillijkte wijze, niet verweten kan worden, moet dan ook worden schadeloos gesteld. De waarde, die het object voor hem heeft, moet hem worden vergoed, opdat niet de gemeenschap zou worden gebaat ten koste van de enkeling.

Bij de politierechtelijke vernietiging is het echter anders. Het goed wordt niet aan een persoon onttrokken omdat en opdat de gemeenschap er groter nut van kan hebben, maar omdat het goed gevaarlijk is en de gemeenschap niet kan dulden, dat een enkeling door de beschikking over dat goed hare algemene belangen zou kunnen schaden. De enkeling behoeft de waarde niet te worden vergoed, omdat óf hij die waarde niet op normale, in het maatschappelijk verkeer gebillijkte, wijze heeft geschapen óf wel het recht daarop door schadelijk misbruik heeft verwerkt. Er is geen bate voor de gemeenschap, die ten nadele van de enkeling wordt verkregen; er is enkel gerechtvaardigde afweer tegen mogelijk verder algemeen nadeel, ter voorkoming, dat de enkeling zich zelf zou kunnen baten ten koste van de gemeenschap.¹⁾ Is dit juist voor de politierechtelijke vernietiging, dan is het dat ook voor de politierechtelijke verbeurdverklaring. Ik ten minste zie geen onderscheid tussen de vernietiging van de van enig persoon afgenomen gevaarlijke objecten en de beschikking — met in stand houding — daar-

¹⁾ Zie omtrent onteigening — politierechtelijke vernietiging: Kranenburg II, 411 v.v.

over op zodanige wijze, dat de afwendig van onheil, welke de maatregel beoogt, wordt verwezenlijkt. Dat verbeurdverklaarde zaken bij eventuele verkoop baten opleveren doet m.i. niet ter zake. Die baten zijn niet het doel van de maatregel en kunnen als toevallig worden beschouwd; maar bij onteigening ten algemenen nutte zijn het juist de baten voor het algemeen, waarom het gaat. Blok geeft in zijn eerder vermeld opstel blijk van een zelfde mening. Hij ziet ook in de verbeurdverklaring als politiemaatregel, geen onteigening, als waarvoor art. 151 (158) G.W. bijzondere eisen stelt, en noemt haar een tegen allen werkende publiekrechtelijke aantasting van het eigendomsrecht, welke op één lijn staat met de politierechtelijke vernietiging.

3. Nemen wij dus aan, dat voor een wettelijke regeling der verbeurdverklaring, waarbij deze niet als straf zal gelden, geen belemmering is gelegen in de G.W., dan kunnen wij overgaan tot het onderzoek hoe deze regeling, in hoofd-trekken, zou moeten luiden, om aan haar doel te beantwoorden.

Voorop dient m.i. te worden gesteld het beginsel: verbeurdverklaring enkel wanneer het algemeen belang zulks vordert. Deze beperking ware in de regeling aan te geven. De terminologie van art. 354 Sv. te dezen acht ik minder gelukkig, omdat zij blijkbaar tot de opvatting aanleiding heeft gegeven, dat *iedere* grond, ontleend aan het algemeen belang, toepassing van de maatregel wettigt.

Zo acht een ambt. van het O.M. een grond voor vernietiging of onbruikbaarmaking van een touringcar hierin gelegen, dat „de winsten door een bedrijf, als dat van verdachte (een ondernemer van een autobusdienst zonder vergunning) te behalen niet in evenredigheid zijn met de bedreigde straf en deze alzo onvoldoende is om eventuele daders van het plegen van overtredingen (van de Wet Openbare Vervoermiddelen) terug te houden”.¹⁾ De grond, ontleend aan het algemeen belang, is dus, dat een strengere bestraffing, dan de wetgever heeft toegelaten, vereist is. Het

¹⁾ Zie arr. H.R. 4 Dec. 1934 N.J. 1934 blz. 1694; de H.R. heeft zich over de al of niet deugdelijkheid van den grond niet uitgelaten.

instituut van de politierechtelijke vernietiging of onbruikbaarmaking wordt aangewend om een te laag geachte strafmaat te verhogen.¹⁾ Dat is averechts. Bij de regeling der verbeurdverklaring als politiemaatregel zal tot uitdrukking moeten worden gebracht, dat zij slechts kan worden uitgesproken, als bepaaldelijk *de verbeurdverklaring* door het algemeen belang wordt gevorderd, niet iets anders, dat indirect door haar zou kunnen worden bereikt.

4. Binnen deze grens zal de verbeurdverklaring in beginsel in zeer ruime mate moeten kunnen worden toegepast, mits zij blijft binnen het kader van een strafrechtelijke maatregel. Immers, al zal zij dan niet meer een bijkomende straf zijn, zij blijft een voorziening, die door de strafrechter bij de uitspraak in een strafzaak wordt getroffen. Zij dient dan ook uitsluitend te betreffen voorwerpen, die met een bij de handeling der strafzaak gebleken strafbaar feit nauw verband houden. De verbeurdverklaring moet in dat feit en de betrekking van de voorwerpen tot dat feit haar reden vinden. Het verdient m.i. geen aanbeveling deze gedachte in een algemene formule neer te leggen en dan voor verbeurdverklaring vatbaar te verklaren alle voorwerpen, die onder deze formule vallen. De verbeurdverklaring als politiemaatregel blijft van het strafrecht deel uitmaken en al te vage bepalingen passen in het strafrecht niet. Gevolg hiervan is, dat, evenals thans in de artt. 33 en 354 Sv. is geschied, de categoriën der voorwerpen, ten aanzien waarvan de maatregel zal kunnen worden getroffen, moeten worden aangegeven. In de genoemde wetsartikelen zal een uitgangspunt kunnen worden gevonden.

Vooreerst komen aan de orde de voorwerpen, door middel van een strafbaar feit verkregen. Ik zou niet de eis willen stellen, dat deze voorwerpen de delinquent toebehoren. Er zijn niet zo veel zaken, door middel van een delict verkregen, waarvan met zekerheid kan worden gezegd, dat zij eigendom zijn van de schuldige. De producten van een strafbaar feit, als b.v. nagemaakte munt (208), zullen in de regel wel de delinquent toebehoren. Ook wild, bemachtigd door

¹⁾ Mits anders gemotiveerd, zou in het bedoelde geval toepassing van art. 354 Sv. overigens wellicht wel op haar plaats zijn geweest.

overtreding der Jachtwet 1923. Hier heeft, wat van Royen¹⁾ noemt „oorspronkelijke rechtsverkrijging door misdad“ plaats. Voorbeelden van afgeleide rechtsverkrijging door een delict zijn moeilijker te geven. Wat aan de eigenaar wederrechtelijk onttrokken is, zal de delinquent niet toebehoren, Zelfs wanneer men bezit van roerend goed aan eigendom gelijk stelt, zal dat bezit toch altijd te goeder trouw moeten zijn. En voor zover iemand door levering krachtens titel van eigendomsovergang, die in een strafbare daad haar oorsprong vond, iets verkrijgt, is zijn eigendomsrecht ook al zeer twijfelachtig. Immers in het causale stelsel, dat de H.R. in zijn arrest van 9 Febr. 1939 N.J. 1939 no. 865 kennelijk heeft aanvaard, past het niet, dat eigendom wordt verworven door levering krachtens een overeenkomst, die op grond van ongeoorloofde oorzaak, bedrog o.d. nietig verklaard kan worden. Toch zal heel vaak de delinquent het profijt van het verkregene houden, omdat een civiele actie tegen hem wordt nagelaten. Ik meen op deze gronden, dat reden bestaat de verbeurdverklaring van door middel van een strafbaar feit verkregen zaken algemeen mogelijk te maken, zonder beperking tot voorwerpen, die het eigendom van de delinquent zijn, echter onder toevoeging van een bepaling, die de strekking heeft benadeelden te goeder trouw te beschermen. In deze bepaling zou de verbeurdverklaring kunnen worden uitgesloten van zaken, die door middel van een strafbaar feit aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken of van hem verkregen door een tegen hem gericht strafbaar feit.²⁾

Uit het arrest van 22 Juli 1947 N.J. 1947 no. 482 zou men kunnen afleiden, dat de H.R. is teruggekomen op zijn vroegere mening, dat enkel door middel van een strafbaar feit verkregen kan worden geacht wat onmiddellijk door het plegen van dat feit verkregen werd.³⁾ Immers de bontjas, gekocht met geld, verkregen door verkoop van distri-

¹⁾ R.M. VIII blz. 211 v.v.

²⁾ Afgifte aan een oplichter, afperser, e.d. vormt geen onttrekking m.i.; niet beschermd wordt uiteraard degene, die tot het strafbare feit medewerkte. De H.R. maakte bij arr. 6 Jan. 1919 N.J. 1919 blz. 221 n.a.v. de met de artt. 33 en 353 Sv. corresponderende artt. van het W.v.S. en het W.v.Sv. Suriname reeds uit, dat voorwerpen, door misdrijf aan den eigenaar of rechthebbende onttrokken, niet vatbaar zijn voor verbeurdverklaring.

³⁾ Zie arrest 17 Mei 1920 N.J. 1920 blz. 598.

butiebescheiden, werd geoordeeld door middel van het strafbare feit — de verkoop van die bescheiden — te zijn verkregen. Deze beslissing kan in het gegeven geval wel praktisch zijn geweest, maar theoretisch acht ik haar niet goed te verdedigen, terwijl ik meen, dat zij tot bedenkelijke consequenties kan leiden. Immers als men het directe verband tussen feit en voorwerp loslaat, waar moet men dan de grens trekken? Op een paar tussenschakels meer of minder komt het dan niet aan en ten slotte kan men dan alles als door middel van een delict verkregen beschouwen, waarvan uiteindelijk kan worden aangetoond, dat de bezitter het zich niet zou hebben kunnen aanschaffen zonder zijn welstand door het plegen van een strafbaar feit te hebben verhoogd. Het door mij aangenomen motief voor de hier behandelde verbeurdverklaring komt daarbij wel zeer in het gedrang. Dat motief is, dat de rechtsorde niet gedooft, dat de delinquent wordt gelaten wat hij door een strafbaar feit te plegen in zijn bezit bracht, niet dat hem ontnomen wordt hetgeen hij op een op zichzelf rechtmatige wijze verwierf, zij het daartoe in staat gesteld door de winst, die hem een strafbaar feit opleverde. Wil men onrechtmatige verrijking meer algemeen tegen gaan, zo zal men daartoe een ander middel, dan de verbeurdverklaring, moeten aanwenden; wellicht kan een bijkomende straf, als bedoeld bij art. 1 onder II f van het Besluit Berechting Econ. Delicten, daartoe dienen, of wel de mogelijkheid van combinatie van een vrijheidsstraf met geldboete. Ik voor mij zie geen reden in een wettelijke regeling de mogelijkheid van verbeurdverklaring van indirect door een strafbaar feit verkregen zaken bepaaldelijk op te nemen.

Een tweede categorie vormen de voorwerpen, die in art. 33 worden aangeduid als dezulke, *waarmede* een strafbaar feit is gepleegd en in art. 354 Sv. als die, *welke gediend hebben tot* het plegen van een strafbaar feit.

Ik zou hier willen spreken van: voorwerpen, die als hulpmiddel tot het plegen van een strafbaar feit hebben gediend. Tot het maken van onderscheid naar gelang het strafbare feit een misdrijf — doleus of culpoos — of een overtreding is, zie ik geen reden.¹⁾ In mijn gedachtegang komt de ver-

¹⁾ Waarom onderscheid is gemaakt tussen opzettelijk gepleegde misdrijven en schuld misdrijven blijkt uit de M.v.T. niet. Voor het

beurdeverklaring als politiemaatregel in de plaats zowel van de bijkomende straf als van de maatregel van art. 354 Sv. Zij zal enkel *kunnen* worden toegepast, als het algemeen belang dat eist, maar in dat geval zal zij ook behoren te worden toegepast, ongeacht of de aanleiding daartoe in een misdrijf of een overtreding ligt.

Het is voorgekomen, dat iemand werd aangehouden, verdacht van diefstal; op hem werden bevonden o.a. een breekijzer, een bos sleutels en een zurrstofapparaat; blijkens het onderzoek waren deze voorwerpen niet bij de diefstal gebruikt, noch hadden zij tot het plegen van een ander delict gediend. Bij de veroordeling ter zake van art. 310 moesten de genoemde voorwerpen — die, kennelijk ter illustrering van verdachte's mentaliteit, als stukken van overtuiging hadden gediend — worden teruggegeven. Ook een aborteuse zag zich tot haar verwondering weder in het bezit gesteld van enige nieuwe canules, die aan toepassing van art. 33 of art. 354 Sv. ontsnapten. Toch bestond er alle reden de voorwerpen aan de beschikking van de delinquenten te onttrekken, want, in het licht van de gepleegde feiten, was het aannemelijk, dat zij tot euvele daden zouden worden aangewend. Die bestemming tot het eventueel plegen van een strafbaar feit zal intussen niet altijd gemakkelijk kunnen worden vastgesteld. Ten einde dit soort voorwerpen steeds voor verbeurdeverklaring vatbaar te maken, zou ik ze in de regeling willen opnemen met ongeveer deze omschrijving: voorwerpen, welke zijn aangetroffen in het bezit van de dader van een strafbaar feit en die, in verband met de aard van dat feit, in zijn handen gevaarlijk moeten worden geacht.

Het zal wel niet zo vaak voorkomen, dat in rechte van een voorwerp blijkt, dat het bepaaldelijk tot het begaan van een strafbaar feit is vervaardigd of geschikt gemaakt, maar mogelijk is het wel. Blijken kan b.v., dat een sleutel is bijgevoerd ten einde daarmee toegang te verkrijgen tot de plaats van een beraamden diefstal, dat een matrijs vervaardigd is tot het plegen van het misdrijf van art. 208.

overige is wat daar ter verklaring van het tussen misdrijven en overtredingen gemaakte onderscheid is vermeld van waarde voor de verbeurdeverklaring als bijkomende straf, doch zonder betekenis voor de verbeurdeverklaring als politiemaatregel. Zie Smidt I, 333, 334.

Veelal zal dit soort voorwerpen wel onder de vorige categorie vallen, maar het hoeft niet. Ik meen ze dan ook maar uit art. 354 Sv. te moeten overnemen.

Evenzeer dienen d.m. vermeld te worden de voorwerpen, die „het voorwerp” zijn van het strafbare feit.

Moeten ook voor verbeurdverklaring in aanmerking komen de voorwerpen, die ter voorbereiding van een strafbaar feit hebben gediend of tot het wegmaken van de sporen daarvan of wel tot het in veiligheid brengen van wat door het delict werd verkregen?¹⁾

Voorbereidingshandelingen zijn in het algemeen niet strafbaar. Waar zij zo ernstig werden geacht, dat bestraffing mogelijk moest zijn, werden zij tot zelfstandige delicten gemaakt. Zie b.v. 86, 97a, 214, 223, 234.

Zijn bij het voorbereiden van een strafbaar feit voorwerpen als hulpmiddelen gebezigd en heeft dat feit daarna plaats gehad, dan zullen die voorwerpen wel in het bezit van de dader worden aangetroffen en eventueel onder de eerder genoemde categorie vallen. Is het bij een voorbereidingshandeling gebleven, dan is er geen strafbaar feit, waarin de verbeurdverklaring der hulpmiddelen haar grond kan vinden. Tot het opnemen van deze voorwerpen in de regeling zie ik dan ook weinig reden.

Voorwerpen, die gediend hebben om sporen van een delict weg te maken, staan m.i. met het plegen van dat delict niet in zo nauw verband, dat tot verbeurdverklaring aanleiding kan worden gevonden.

Wat betreft voorwerpen, die gediend hebben om door een strafbaar feit verkregen goed in veiligheid te brengen, meen ik, dat moet worden onderscheiden tussen voorwerpen, die tot dat doel bepaaldelijk vervaardigd of geschikt gemaakt zijn, en andere. Tot verbeurdverklaring van de eerstbedoelde zal zeker reden kunnen bestaan, tot verbeurdverklaring van de laatstbedoelde niet. Immers de toevallige omstandigheid, dat deze gebezigd zijn tot het „bergen van de buit” maakt ze niet gevaarlijk.

Op enkele plaatsen in de wetgeving wordt verbeurdverklaring mogelijk gemaakt van voorwerpen, *met betrekking*

¹⁾ Deze voorwerpen worden genoemd bij Noyon-Langemeyer I blz. 208.

tot welke een strafbaar feit is begaan. Zo in art. 97a, artt. 6, 14, 16 der Warenwet 1935 S. 793, art. 1 onder IId. van het Besluit Berechting Economische Delicten. Deze categorie is wel zeer ruim en er vallen voorwerpen onder, aan welker verbeurdverklaring nimmer zal worden gedacht. Echter, in aanmerking genomen, dat het algemene voorschrift te dezen een facultatief karakter zal dragen en daarenboven de verbeurdverklaring enkel zal mogen plaats vinden, indien zij door het algemeen belang wordt gevorderd, heb ik tegen de ruime omschrijving niet zo veel bezwaar. Zij heeft het voordeel, dat er veel onder te brengen is en zij daardoor voor allerlei onvoorziene gevallen uitkomst zal kunnen geven, terwijl zij toch verband legt tussen voorwerp en strafbaar feit.

Ik zou er dan ook voor voelen deze categorie, als laatste, aan de eerder genoemde toe te voegen.

5. Bepaald zal moeten worden welke rechtsgevolgen aan verbeurdverklaring worden verbonden. Het komt mij voor, dat aard en doel der verbeurdverklaring met zich brengen, dat de Staat een zo volkomen mogelijk recht op het verbeurdverklaarde verkrijgt. En het meest volkomen recht is nog altijd het eigendomsrecht. Dus zal bij verbeurdverklaring het eigendomsrecht der betrokken voorwerpen op de Staat moeten overgaan. Betreft het in beslag genomen zaken, dan bestaat er geen moeilijkheid. Door het onherroepelijk worden van de verbeurdverklaring wordt de Staat eigenaar van wat hij reeds in zijn feitelijke macht heeft. Maar betreft het niet in beslaggenomen voorwerpen, dan wordt het minder eenvoudig. Het lijkt mij ongewenst de Staat eigenaar te doen worden van goederen, die hij niet in zijn macht heeft en wellicht nimmer in zijn macht krijgt. De oplossing, die ik mij voor deze moeilijkheid heb gedacht, houdt verband met de regeling van de executie van verbeurdverklaring van niet in beslaggenomen voorwerpen en die betreffende de bescherming van rechten van derde-eigenaren te goeder trouw; daarom zullen deze onderwerpen thans eerst moeten worden behandeld.

6. Zoals ik hierboven reeds heb uitéengezet past de bepaling van art. 34 niet bij verbeurdverklaring als politie-maatregel. Er zal naar moeten worden gestreefd, dat zo

veel mogelijk de verbeurdverklaarde, niet in beslaggenomen, voorwerpen ook werkelijk aan de delinquent, c.q. aan het verkeer in het algemeen, worden onttrokken. Om dat te bereiken zou aan het O.M. de bevoegdheid kunnen worden gegeven de tevoren niet in beslaggenomen zaken bij verbeurdverklaring alsnog in beslag te doen nemen. En wel dadelijk, nadat de rechterlijke uitspraak is gedaan, zonder dat zal behoeven te worden gewacht op het in kracht van gewijsde gaan van die uitspraak. De rechterlijke beslissing houdt een ernstige aanwijzing in, dat er een justitieel belang bestaat de betrokken voorwerpen in de macht te krijgen, en, als eerst de uitspraak in hoogste instantie of het verstrijken van de termijn, waarbinnen hoger beroep of beroep in cassatie kan worden ingesteld, moet worden afgewacht, wordt de kans vergroot, dat de voorwerpen onvindbaar zullen blijken. Daar het hier geen straf, doch een maatregel in het algemeen belang betreft, acht ik het geen bezwaar, dat een soort ten uitvoer legging — maar dien naam zal men er niet aan mogen geven — plaats vindt vóór het onherroepelijk worden van de uitspraak.

7. Een beginsel, dat aan de regeling niet zal mogen ontbreken, is, dat derden te goeder trouw niet benadeeld behoren te worden door een maatregel, waartoe zij zelf niet de minste aanleiding hebben gegeven. Het kan voorkomen, dat voorwerpen, waarmede een delinquent handelingen heeft gepleegd, die ze voor verbeurdverklaring in aanmerking kunnen doen komen, aan een ander toebehoren. Die ander kan te kwader trouw zijn doordat hij de voorwerpen tot het ongeoorloofde doel heeft afgestaan; hij kan ook zorgeloos zijn geweest door, hoewel dit verlangd kon worden, niet te hebben voorkomen, dat de voorwerpen in verkeerde handen raakten. Maar mogelijk is ook, dat hem geen enkel verwijt treft. In dat geval zal m.i. verbeurdverklaring achterwege moeten blijven. Een bepaling in dezen geest, dat verbeurdverklaring niet plaats vindt ten aanzien van op zich zelf ongevaarlijke voorwerpen, die buiten iedere schuld van de eigenaar in verkeerde handen zijn geraakt, komt mij dan ook gewenst voor. Daar de rechter bij de behandeling van de strafzaak niet altijd zal kunnen beoordelen of door verbeurdverklaring van voorwerpen rechten van eigenaars te goeder trouw zouden worden aangetast, zal met de moge-

lijkheid moeten worden rekening gehouden, dat verbeurdverklaring zal worden uitgesproken in strijd met die rechten. Daarom dient deze eigenaren een middel te worden gegeven om tegen de uitspraak op te komen en daarbij hun belangen bij de rechter te bepleiten. En mogelijkheid van verzet gedurende een korten termijn schijnt mij te dezen aangewezen. De termijn zou, indien het betreft zaken, die in beslaggenomen zijn vóór het tijdstip, waarop tegen de uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer openstaat, kunnen aanvangen op dat tijdstip en, indien het betreft na dat tijdstip in beslaggenomen zaken, op de datum van het beslag. Gegronde verklaring van het verzet zou herroeping van de verbeurdverklaring ten gevolge moeten hebben en afgifte van de voorwerpen aan de eigenaar.

De voorgestelde regeling brengt mede, dat de strafuitspraak eigenlijk in twee delen wordt gesplitst, n.l. de beslissing ten aanzien van de verdachte en de beslissing tot verbeurdverklaring. De eerste beslissing verkrijgt kracht van gewijsde, wanneer daartegen door het O.M. of de verdachte geen gewoon rechtsmiddel meer openstaat; de laatste blijft herroepelijk totdat op het verzet is beslist of de verzets-termijn ongebruikt is verstreken. Dit is niet zo elegant, maar ik acht het toch niet zo'n groot bezwaar.

8. Zou de regeling in deze zin worden aanvaard, dan is ook de moeilijkheid opgelost van de eigendomsverkrijging door de Staat bij verbeurdverklaring van niet tevoren in beslaggenomen voorwerpen. Immers, wordt bepaald, dat de Staat die eigendom verwerft door het onherroepelijk worden van de verbeurdverklaring, dan verkrijgt hij de eigendom van deze voorwerpen eerst, nadat hij ze op grond der uitspraak onder zijn macht heeft gebracht en de daarna nog openstaande verzetstermijn is verstreken of op een gedaan verzet afwijzend is beschikt. Immers vóórdien is de verbeurdverklaring niet onherroepelijk. Het zou kunnen voorkomen, dat de Staat óf geen mogelijkheid ziet verbeurdverklaarde, niet in beslaggenomen, voorwerpen op te sporen, óf — het mag misschien niet worden verondersteld — daarmee in gebreke blijft. Dan zouden er verbeurdverklaarde goederen zijn, die rustig in het verkeer blijven en van hand tot hand gaan, terwijl zij altijd nog voor inbeslagneming vatbaar zijn. Aan een dergelijke toestand moet eens een

eind komen. Daarom zou ik willen voorstellen de inbeslag-neming na verbeurdverklaring aan een tamelijk korten termijn te binden, b.v. van een jaar, te rekenen van het tijdstip, waarop tegen de uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer open staat.

9. Behalve rechten van eigenaren kunnen er nog andere zakelijke rechten bestaan op verbeurdverklaarde voorwerpen. Gelijk ik reeds betoogd heb, houdt de verbeurdverklaring eo ipso niet in het verval van deze rechten. Maar het is wel gewenst, dat het recht van de Staat zo min mogelijk door rechten van derden wordt bekort. De Staat moet vrij zijn in zijn beschikkingsmogelijkheid; hij moet verbeurde zaken kunnen verkopen zonder tot vrijwaring voor mogelijke, hem niet bekende, rechten van derden te zijn gehouden; hij moet het goed desgewenst in zijn samenstelling kunnen veranderen en, indien nodig, doen vernietigen. Derhalve zou ik er van willen uitgaan, dat de Staat in beginsel de eigendom verwerft vrij van lasten. Echter gaat het niet aan derden te goeder trouw uit hun rechten te ontzetten, wanneer zij op handhaving daarvan prijs stellen. Ik zou voor hen de mogelijkheid willen scheppen hun rechten ter handhaving aan te melden bij de rechter die de verbeurdverklaring uitsprak. Vindt aanmelding niet plaats, zo kan worden aangenomen, dat op behoud geen prijs wordt gesteld. Vindt aanmelding wel plaats, dan zal de rechter kunnen nagaan of tot handhaving reden bestaat, waarbij een summier onderzoek naar het recht zelf en de wijze van verkrijging zal kunnen plaats vinden. Daar in het algemeen wel zal kunnen worden aangenomen, dat een vestiging van een recht op een goed, dat voor verbeurdverklaring in aanmerking komt, na de terechtzitting, waarop de verbeurdverklaring door het O.M. is gevorderd, of waarop althans zal zijn gebleken, dat met verbeurdverklaring ernstig rekening moest worden gehouden, niet te goeder trouw is geschied, zal de eis kunnen worden gesteld, dat het recht eerder werd verkregen, om voor handhaving in aanmerking te kunnen komen. Ik meen, dat een regeling in deze geest voldoende rekening houdt met de belangen van derden te goeder trouw, zonder te zeer bezwaarlijke gevolgen voor de Staat te scheppen.

10. Aan het eind van mijn beschouwingen gekomen meen ik goed te doen het resultaat daarvan neer te leggen in het volgende schema voor een nieuwe wettelijke regeling.

I. Geschrapt wordt uit het W. v. Sr. het bepaalde in art. 9 onder b, 3e, de artt. 33, 33bis, 34, de woorden „en verbeurdverklaringen” in art. 35, het gestelde onder 3e in art. 60.

II. Het opschrift van tit. II van het eerste boek van het W. v. Sr. wordt gewijzigd in „Van straffen en maatregelen”; in dien titel worden enige bepalingen opgenomen van de volgende strekking:

A. 1. De rechter kan, behoudens het bepaalde in het tweede lid, op grond dat het algemeen belang zulks vordert, verbeurdverklaren de voorwerpen:

- 1) welke zijn verkregen door middel van een strafbaar feit, voorzover zij niet door dat feit aan de eigenaar of rechthebbende zijn onttrokken of door dat tegen hem gerichte feit van hem zijn verkregen;
- 2) welke als hulpmiddel tot het plegen van een strafbaar feit hebben gediend;
- 3) welke aangetroffen zijn in het bezit van de dader van of de medeplichtige aan een strafbaar feit en in verband met de aard van dat feit in zijn handen gevaarlijk moeten worden geacht;
- 4) welke vervaardigd of geschikt gemaakt zijn tot het plegen van een strafbaar feit of tot het in veiligheid brengen van door een strafbaar feit verkregen goed;
- 5) welke het voorwerp uitmaken van het ten laste gelegde strafbare feit;
- 6) met betrekking tot welke een strafbaar feit is gepleegd;

2. Geen verbeurdverklaring vindt plaats van voorwerpen, welke niet een algemeen gevaarlijk karakter dragen, niet toebehoren aan degene, tegen wie de strafvervolgning is gericht, en buiten iedere schuld van de eigenaar in verkeerde handen zijn geraakt.

B. Door het onherroepelijk worden der verbeurdverklaring gaat het eigendomsrecht der voorwerpen over op de Staat en vervallen alle andere, daarop gevestigde rechten, voor zover deze niet uitdrukkelijk door de rechter zijn gehandhaafd.

III. Art. 354 van het W. v. Sv. wordt geschrapt, terwijl uit art. 94 vervallen de woorden „vernietiging of onbruikbaarmaking”; de redactie van art. 353 Sv. wordt in overeenstemming gebracht met die van A. I. onder 1);

IV In de derde afd. van het eerste bk. van het W. v. Sv. wordt opgenomen een paragraaf (3a) met opschrift: „In beslagname na verbeurdverklaring”, waarin o.m. wordt bepaald:

1. Het O.M. is bevoegd voorwerpen, welke niet volgens de vorige paragrafen van deze afdeling in beslag genomen zijn, en ten aanzien waarvan verbeurdverklaring is uitgesproken, alsnog in beslag te doen nemen onder iederen houder, ook al staat tegen de rechterlijke uitspraak nog een gewoon rechtsmiddel open.
 2. Het O.M. geeft daartoe schriftelijk een bijzondere last aan bepaalde opsporingsambtenaren, die ter uitvoering van dien last bevoegd zijn iedere plaats te betreden, waar zij vermoeden, dat zich de voorwerpen bevinden.
 3. De bevoegdheid, bedoeld in het eerste lid, vervalt na een jaar, te rekenen van het tijdstip, waarop tegen de rechterlijke uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer open staat.
- (verder zal in deze paragraaf de regeling der inbeslagname nader moeten worden uitgewerkt).

V. Na titel VIII van het derde bk. van het W. v. Sv. wordt een nieuwe titel ingevoegd met opschrift: „Verzet tegen verbeurdverklaringen en verzoeken tot handhaving van rechten op verbeurdverklarde voorwerpen”; in die titel worden bepalingen opgenomen van deze strekking:

- A. 1. De eigenaar van verbeurdverklarde voorwerpen kan tegen de verbeurdverklaring in verzet komen op grond, dat zij in strijd met art. A., tweede lid, van het W. v. Sv. is uitgesproken.

2. Het verzet geschiedt door indiening van een geschrift, houdende de gronden, waarop het steunt, ter griffie van het gerecht, dat de uitspraak deed, binnen de termijn van veertien dagen na het tijdstip, waarop tegen de uitspraak geen gewoon rechtsmiddel meer openstaat, of, betreft het verbeurdverklaring van voorwerpen, die eerst na dit tijdstip in beslag genomen zijn, binnen de termijn van veertien dagen na dien der in beslag neming.
 3. Het verzet wordt behandeld in raadkamer in tegenwoordigheid van het O.M., waarbij aan degene, die het verzet deed, gelegenheid wordt gegeven dit toe te lichten en de daaraan ten gronde gelegde feiten aannemelijk te maken door het overleggen van bescheiden of het verhoor van getuigen.
 4. De rechter beslist, nadat het O.M. heeft geconcludeerd. Acht de rechter het verzet gegrond, zo herroept hij de verbeurdverklaring en beveelt hij de afgifte der voorwerpen aan degene, die het verzet deed, binnen een bepaalde termijn.
 5. De beslissing wordt medegedeeld aan degene, die het verzet deed en aan het O.M.; van de herroeping der verbeurdverklaring wordt een aantekening gesteld op de minute van de uitspraak, houdende de verbeurdverklaring.
- B. 1. Gedurende dezelfde termijn, als bedoeld bij art. A, tweede lid, zal degene, die enig ander zakelijk recht, dan het eigendomsrecht, beweert te hebben op een verbeurdverklaard voorwerp aan de rechter, die de verbeurdverklaring uitsprak, de handhaving van dat recht kunnen verzoeken bij een ter griffie in te dienen verzoekschrift, houdende de gronden, waarop het verzoek steunt.
2. Het bepaalde bij art. A., derde lid, is van overeenkomstige toepassing.
 3. De rechter beslist, nadat het O.M. heeft geconcludeerd. Neemt de rechter het bestaan van het recht aan en tevens, dat dit te goeder trouw is verkregen vóór de behandeling ter terechtzitting van

de strafzaak, die tot de verbeurdverklaring aanleiding gaf, zo wijst hij het verzoek toe.

4. De beslissing wordt medegedeeld aan de verzoeker en het O.M.; van de handhaving van een recht op een verbeurdverklaard voorwerp wordt een aantekening gesteld op de minute van de uitspraak, houdende de verbeurdverklaring.
- C. De beslissingen, in dezen titel bedoeld, zijn niet vatbaar voor hoger beroep of beroep in cassatie. Daaraan kunnen tegen derden geen rechten worden ontleend, terwijl daaraan ook tegen derden geen bewijskracht toekomt.

Ik noemde het bovenstaande een „schema”. Misschien is dit woord nog te weids. Het wil niet meer zijn, dan een recapitulatie van wat ik mij heb gedacht omtrent de richting, waarin een oplossing voor de moeilijkheden, die het besproken onderwerp biedt, zou kunnen worden gezocht. Uiteraard zal bij iedere wijziging van de algemene regeling moeten worden nagegaan in hoeverre de talrijke bijzondere bepalingen — voorlopig of meer duurzaam — kunnen blijven gehandhaafd. Gebrek aan ruimte en tijd hebben mij verhinderd in beschouwingen daaromtrent te treden.